

ശ്രീമത്
രഘുവീരചരിതം.
(മരണകാവ്യം)

പ്രസിദ്ധകർതാവ്.
സംസ്കൃതവിഭാഗം
കണ്ണമ്പുഴ കൃഷ്ണവാരീയർ.

വില അഞ്ചു രൂ.

ശ്രീ മ ത്
രഘുവീരചരിതം.
(മഹാകാവ്യം)

ഗ്രന്ഥകർത്താ.
സംസ്കൃതവിദ്വാൻ
കണ്ണമ്പുഴ കൃഷ്ണവാരീയർ.

പ്രകാശകൻ.
പി. ഗോവിന്ദപ്പിള്ളി,
വിദ്യാവിലാസിനി ബുക്കഡിപ്പോ,
ചാല—തിരുവനന്തപുരം.
പ്രസിദ്ധീകരണാവകാശം പ്രകാശകന്റെ.

1-ാം പതിപ്പ് കുപ്പി 500.

വി. വി. പ്രസ്സ് (ഏഞ്ച്), തിരുവനന്തപുരം.

1104.

ശ്രീ മ ത്
രഘുവീരചരിതം
(മഹാകാവ്യം)

ഒന്നാം സ്കന്ദം.

- താതാജ്ഞയാൽ ജജ്ഞകജാനജഃരാടുക്ടി-
 പ്ലതാശയസ്സ തുണ നില്ലൊരു രാമ ചന്ദ്രൻ,
 ശ്രീ താവിടും കൊടിയ ദണ്ഡകമാന്ദനേകം
 വീതാശർ മേവുമുടജങ്ങൾ നടന്നു കണ്ടു. 1
- സ്തന്ധങ്ങളിൽ ചെറുമരത്തുകലാൻ, ചൂടു,
 പേമാരി, മഞ്ഞിവ സഹിച്ചുമതം മരങ്ങൾ
 വൻതാപസസ് പരികർമ്മികളെന്നപോലെ
 നിൽപ്പുണ്ടു ശൗരവമൊത്തവിടത്തിലെങ്ങും. 2
- നേരേ നിവൻ, കുടിലതപമകന്നു, വായു-
 വേഗം തടഞ്ഞു, പല (1) ചൊന്തകൾ ചുറ്റി മുററും,
 ആ മാമരങ്ങൾ നിജശാഖകളെ ദിജാളി-
 ഷാലംബമാക്കി മുനികൾക്കുന്ത്രപരായി. 3
- കാറിൻ കറുപ്പു കലരും കരിവീരവുദം
 കണ്ണത്തിലെത്തി മുരളുംമധുപങ്ങളോടെ,
 സിംഹങ്ങൾ തൻ സടകളുക്കിൽ വലിച്ചു മത്സ-
 രായിക്കുവിടക്കടി കെടുത്തു നടന്നിടുന്നു. 4

അംഗാശ്രയാൽ നഖമേഴും ഫണിവൃന്ദമെന്നും
രാവാകിലപ്പൊൾ നിജമൗലിമണീഗണത്താൽ,
ദീപം പിടിച്ചിടുകയായി നൂപാലതൂല്യ-
ന്മാരായിട്ടു നയമികൾക്കുണ്ടാവുവുപും.

5

പൂന്തെന്നലേറികിടും തളിർമുണ്ടു, വായ്പ്പും-
പൂന്തൊത്തൊളിക്കുളിർമുലക്കുടമേവമായി,
ഒന്നാൻതരം ലതകളെപ്പൊഴുമങ്ങു വണ്ടാം
കൺചിമ്മി വൃക്ഷവരരെപ്പണരുന്ന ഗാഢം.

6

ഭംഗ്യാ വിരിഞ്ഞ മലർ ചിന്നിയ പൊയ്ക്കയിങ്കൽ
മുങ്ങി ക്ഷണേന വനസുനസുഗന്ധമേന്തി,
തൈത്തെന്നലുണ്ടവിടെ മേവിന ജീവികൾക്കു
നൽകുന്നു നിർവൃതി മനസ്സിനനല്ലമായി.

7

തേജസ്സിനാൽത്തപനനൊത്തമരം മുനീന്ദ്ര-
പ്രാതത്തിനുള്ള പരിപകപതപഃപ്രഭാവാൽ,
അങ്ങാവസിദ്ധവരൊടാശ്രു മദം പുലർത്തും
കാമന്റെയുച്ഛിദികൾ പറുകയില്ല തെല്ലും.

8

മെയ്യും മനസ്സുമിളകാതെ സമാധിക്കൊണ്ടാ-
ബ്രഹ്മത്തെയോർത്തവിടെയേറിയ കാലമായി,
വാഴും മുനീന്ദ്രരുടെ ചെഞ്ചിടയാം വനത്തിൽ-
ക്കെട്ടുന്നു കൂടുകൾ പതത്രികളീഷഭെന്ത്രേ.

9

ശ്രീരാമനന്നവിടെ വന്നതു കേട്ടു കായും
കന്ദങ്ങളും കരതലത്തിലെടുത്തു മോദാൽ,
ബന്ധങ്ങളത്രയുമുത്തവരെങ്കിലും തൽ-
സന്തുഷ്ടി ചേർപ്പതിനണഞ്ഞു വനാശ്രമസ്ഥർ.

10

സംപൂജ്യരാമവരടുത്തു വരുന്ന കണ്ടി-
ട്ടൻപാൻ, ഞാണടനഴിച്ചു കരങ്ങും കൂപ്പി,
'കാത്താലുമിങ്ങിവരെ'യെന്നു മൊഴിഞ്ഞു കാലുക്കൽ
സാഷ്ടാംഗമാ രാലുകലാഗ്രണിയാനമിച്ചാൻ. 11

അ സൽഗുണോത്തരനെയനപഗരാത്തെയ്തന്നേ-
ല്ലിച്ചുള്ളലിഞ്ഞു കുശലം വഴിയുന്ന കണ്ണാൽ,
നന്നായുഴിഞ്ഞു സരസോജ്ജ്വലമായിവണ്ണം
ചൊന്നാരരഗപവചസ്സുകളാം യമീദ്രുർ:— 12

"സോദർച്ചരൊത്തു നരദേവ, വോൻ സ്വജനം
കൊണ്ടെന്നു സൂര്യകലമേറൈയലങ്കരിച്ചു;
അന്നേ മുതൽക്കിഹ വേലജനകകുപ്പനി-
ദ്രാനന്ദചിത്തമൊടു വാഴുകയാണു ഞങ്ങൾ. 13

"ഭീമായുധം കരതലത്തിലെടുത്തിങ്ങേട്ടും-
കൈമാരകാലമവിടേയ്ക്കുളവായതെന്നോ?
രാത്രിഞ്ചരക്ഷപിതയാകിയ ധാത്രി നാമ-
നൊത്തന്നുതൊടു വിലസുന്നു വിശുദ്ധയായി. 14

"തൻതമ്പിയാത്തു കുശികാത്മജയാഗരക്ഷാ-
കൃത്യത്തിനായ്ക്കരുതുമൊടു വോൻ ഗമിക്കെ,
വന്ദാൻ വിദ്യകൾ പഠിച്ചു മുതൽക്കുതന്നെ
ഞങ്ങൾക്കെഴുന്ന ദുരിതങ്ങളുമസ്തമിച്ചു. 15

"കണ്ടാൽ ഭയം വളരുമത്ര കൊടുപ്പമാണോ-
രത്താടകാമയതമസ്സിനു വീതയതം;
അസ്രാഗ്നിയാൽ ക്ഷതിയണച്ചുകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ-
ക്കുണ്ടായി മോദമയി കാമദ, നിന്നിലേറാം. 16

“ഞാണുപൂട്ടി വൻ(1)ചില ചലിച്ചു വളച്ചു യാത-
രക്ഷയ്ക്കിരുന്നൊരു ചോൻ ചൂണയോട്ടുകുടി
പാരം തെളിഞ്ഞു ചെറുതാം പരിചേഷമാണ്ട
ബാലാക്കനേകി വലുതായ പരാജയത്തെ. 17

“കുത്തുള്ള ശുഭമനയാൽ മുനിമാരെ വെല്ലു-
മാ രണ്ടു രാക്ഷസർ മലത്തെ മുടക്കുവാനായ്
നിൻമുമ്പിൽ വന്നുളവു നാശമണഞ്ഞമൃഗം
ങ്ങെടക്ക തീന്നിതു തപസ്സിനേഴും തടസ്സം. 18

“തപൽപാദപങ്കജപാദോപവിത്രയായി-
ശ്ലാപത്തിൽ നിന്നുടനാലു വിമുക്തി നേടി;
അന്തർക്കലീപ്തമരുളം പെരുമാക്കളായ
നിൻകുറുകാക്കിതു നിനയ്ക്കിൽ നിസഗ്ഗമല്ലോ. 19

“വില്ലാളിമാരിലൊരുവർക്കു മനക്കിടാനും
വയുത്ത അഭ്രമുഖ വീല്ലു മുറിച്ചുമൃഗം
നിൻകയ്യു കൾക്കടയ ശക്തിയറിഞ്ഞു ഞങ്ങൾ
മാനിച്ചിടുന്നു ദിനനാമകലാഗ്രമുത്തേ! 20

“ചാരന് പത്മിനി പുലച്ചുയിലുക്കനെപ്പോ-
ലീ രാജപുത്രി വരനായി വരിച്ചു നിന്നേ;
തീരാത്ത ഹർഷമിതുമുലമുദിച്ചു ലോകം
നേരായ് ചോരൻ വേകാവലി നേന്നിടുന്നു. 21

“ഉല്ലാസിതായ് കുശികപുത്രനുമൊത്തു ചെന്നാ
വില്ലാഞ്ഞെടുത്തതിജപേന കുലച്ചു നിന്നാൽ
നല്ലാർനിരയ്ക്കണിയലായിവളെച്ചമച്ചു
ചൊല്ലാൻ കൈവിരതിനൊത്ത ഫലം ലഭിച്ചു. 22

“അച്ഛന്റെ ദുഷ്കരതാജ്ഞ വാമിച്ചു തന്നെ-
 പ്പെറ്റുള്ളൊരമ്മയുടെ കംബുഗളാന്തരത്തിൽ
 വാതററ വാർമുടി പിടിച്ചുവലിച്ചു—ശാന്തം
 പാപം ഫരേ!—നിജപരശ്വധമാർ മയക്കി? 23

“ശ്രീകാന്തവീര്യവാനായ മരത്തിൽനിന്നു
 ഖൊമാസമിതുകഷണമായിരമാഞ്ഞുവെട്ടി
 ചെഞ്ചൊരയാകിയൊരു നെയ്യിൽ നനച്ചു കോവ-
 ത്തിയിങ്കലിട്ട പട്ടുദീക്ഷിതനാരുതാനോ? 24

“മൃവേഴുവട്ടമരിശത്തൊടു കൈത്തരിപ്പു
 മൂത്താശു മന്നവരെയൊക്കെ മുടിച്ചു മൂന്നും
 അരാ വിശിഷ്ടതരമാകിന രാജശബ്ദം
 സുരേന്ദ്രമാത്രഗതമാക്കിയുറപ്പിൽ നിത്തി? 25

“കൊല്ലുമാ നൃപകുലാന്തകനേ സ്വതേജ-
 സ്സാലേ ജയിച്ചു ദുരഹംകൃതിയൊക്കെ നീക്കി
 നേരായ് സ്വധർമ്മരതനാക്കിയയച്ചതായ
 നിൻകീർത്തിചന്ദ്രിക പരേ കുളിരേകിടന്നു(കലാപകം)26

“പിന്നീടു തന്നനുജരൊത്തു ജനങ്ങൾ ചൂഴ് കെ-
 സ്സാകേതമാൻ വിവിധോത്സവഹൃഷ്ടനായി
 വേളിച്ചുടങ്ങു മുഴുവൻ നിറവേറി നാനാ-
 കേളീസത്തൊടു രമിച്ചു സഭായുനാം നീ. 27

“അ മട്ടു നാൾ ചിലതു ചെന്നുവന്നു ഗോത്രാ-
 ചാച്ചുനവാദമൊടു പംക്തിരഥൻ ഭവാനെ
 യൗവനപട്ടമണയിപ്പതിനായ് തുനിഞ്ഞ
 നേരത്തു മന്മഥ തടഞ്ഞു മുടക്കിയെല്ലാം, 28

“വാഴ്ത്തുന്നു ഞങ്ങളവർ ചെയ്തതു കേട്ടു; കോപി-
ക്കൊല്ലേ ചോൻ ഗിരികളിൽക്കുവിരം കണക്കേ;
അല്ലായിലിക്കൊടിയി കാട്ടിലെഴുന്ന ഞങ്ങൾ-
ക്കിഷ്ടായെങ്ങനെ ലഭിപ്പതു കൃഷ്ണസാധു?” 29

“ലാക്കിപ്പിടിച്ച് പെരിയമ്മയെയൊട്ടു പാട്ടി-
ലാക്കിപ്പിതാവിനെ നിനച്ചതിലുന്നിയേററം
ഇക്കാനനപ്പട്ടയേകിയ മന്ദരയ്ക്കു
നേക്കിപ്പിടവക്കൊരു സുഹൃത്തു ജഗത്തിൽ വേറെ. 30

“ഇത്രന്നു പഠറിയൊരു മിത്രം; ഇളയ്ക്കിളക്കും
ചേക്കും ക്ഷമയ്ക്കു നിധി—യേവമിരുന്നൊരച്ഛൻ
പെൺവാക്കു കേട്ടുനെയിങ്ങനെ ചെയ്തതിങ്ങി-
പ്പാവങ്ങൾ നേടിയ തപസ്സിനെയും ഫലംതാൻ. 31

“അന്നപ്പതുത്തളിരൊളിക്കളിരട ചാത്തി-
പ്പിന്നീടു വല്ലഭവുമാൻ വോൺറ വക്ത്രം
കാന്തിത്തഴപ്പിലൊരുപോലെയിരുന്നുവെന്നു
പൊറുന്ന ലോകമൊഴി മോദമിയറിടുന്നു. 32

“മാറാക്കു മാണമിയറിട്ടു മിസ്സമിത്രം—
പുത്രൻ പെരുത്ത റൂപലക്ഷ്മിയെയാകമാനം,
തള്ളിക്കളഞ്ഞു നഗമിച്ചിതു നിന്നെ, യത്നം
ധർമ്മത്തെയെന്ന വിധ, മേറിയ ഹർഷമോടെ. 33

“അരണ്യവാസമിയലാൻ തവ നീട്ടു തന്ന
കൈകേയി—കാന്തനുടെ ചിത്തമപാഹരിച്ചോർ—
അങ്ങയ്ക്കു ചെയ്തിതൊരു നന്മ; മനോജ്ഞയാമി-
സ്സീതയ്ക്കു മേവമൊരനജ്ഞ കൊടുത്തുവല്ലോ. 34

“യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിയവിടുന്നതുമട്ടു നില്ലെ-
 യാ മലയുമാഞ്ചയുടെ മംഗളവാക്കൊടൊപ്പം,
 പൊട്ടിത്തകൻ ഹൃദയത്തൊട്ടു നിന്ന നാട്ടു-
 രൊട്ടുക്കു വാത്ത് മിഴിനീരുമുന്തൻ ചൊങ്ങി. 35

“മൃത്യുഞ്ജയത്തിരുമുടിക്കുള്ളിൽമാലയായ
 വിണ്ണോരണിപ്പഴു കടന്നു, ഗുഹാർഗ്ഗഘ്രമേന്തി,
 ശ്രീചിത്രകൂടശിഖരത്തിലണഞ്ഞു വാനോർ
 വാഴുന്ന കൊമ്പയുടെ വമ്പെഴുമങ്ങു പിന്നെ. 36

“ഛാ കഷ്ട! മിക്കൊടിയ നിൻപിരമാധി മുത്തു
 തൻമെയ് പെട്ടി,ഞ്ഞൊരു നവീനസുവേഷമോടെ
 നാകത്തിലെത്തി നൂപ നിദ്രനുമായ് വളർത്തി-
 ഒക്കാണ്ടാൻ കുലത്തിനുകുറുപ്പിയുളളു വേഴ്ത്ത. 37

“കൈകേയനന്നനുജനൊത്തൊരുനാൾ, രോദാ-
 ജാർഗ്ഗഘ്രങ്ങളോടു നൂപലക്ഷിയെ മുൻനിറുത്തി,
 തെല്ലോതിയങ്ങയൊട്ടു; സൂര്യനയൻ സിന്ധു-
 വേലാമുഖേന പുളിനത്തിനൊടൊന്നവണ്ണം. 38

“മുളളിൽപ്പുതഞ്ഞ വഴിയാൻ മഹാചനത്തി-
 നുള്ളിൽ തപീയവിരോധം സമറിയാതെയെത്തി,
 കേഴുന്ന കുണ്ടകമലിഞ്ഞു പടരുകേകി-
 യാ രാജ്യലക്ഷിയെയയച്ചു വോൻ ക്ഷണത്തിൽ. 39

“പൈതങ്ങളും തൊട്ടു രേതാനുഗമായ വിളഞ്ച-
 ജാബാലിപ്പുലർ ചരെയോതിയനേകവാക്യം,
 എന്നാ, ലതൊന്നുമയി, താവകനിശ്ചയത്തെ-
 തൊട്ടില്ലയെന്നു നരർ ചൊല്ലിയറിഞ്ഞു ഞങ്ങളും. 40

“തന്നമ്മ കാട്ടിയ പെരുമ്പിഴ, നിൻപ്രവാസ-
മച്ചുൻറ നാശ, മിവയാൽ ബ്ദേതൻറ ചിത്തം
അധിക്രൂധാദളിതമായളവങ്ങയാൽത്തെ-
ല്ലെഴുത്തുകൃമാൻവരറച്ചിതു സോദരതപം. 41

“നിൻപാദരക്ഷകളെടുത്തു ജടാത്തരത്തിൽ
വെച്ചുണ്ടു പോകുവതിനായവരുന്നിടുമ്പോൾ,
കേൾക്കായിവണ്ണമൊരുവാ “ക്കൊന്നൊളമാക്കു-
മൊക്കു മനസ്സികളറച്ചതിളക്കി മാറാൻ”. 42

“അന്ന, ത്രിപതി, മിഥിലാത്മജയെത്തപസ്വ-
കൊണ്ടൊന്നുഴിഞ്ഞു പരിപാവനശാസ്ത്രീയാക്കി,
തൻപേരിനത്ഥ്വമനസ്സുയ്ക്കണച്ചു; പാരിത്-
സ്സൽസംഗമേവാരമിയറിടുമേറെ നന്മ. 43

“തുമഞ്ഞിനാൽക്കമലമെന്നതു പോലെ ക്ക-
സ്സർവ്വംനിമിത്തമിവർത്തൽ ക്കലമെന്നു ഭൂഷണം?
അന്നേ മുതൽക്കു തവ നേരിട്ടുമാ വിപത്തേ-
തൊന്നെന്നുതാനിഹ വിചാരമിവർക്കു പാരം. 44

“ബ്രഹ്മത്തിലെത്തിയ വിരിഞ്ചിസമാനരാകും
സന്മാമുനീന്ദ്രൻ നിവസിപ്പൊരു കാടിതില്ലോൾ,
മന്നിന്നശേഷമൊരു നായകനാം ഭവാന്റെ
കാൽത്താരണിപ്പൊടികളാൽ പരിപൂതമേറും. 45

“കൂരവൊടൊത്ത കലവില്ലെന്നിയും കരം, കാർ-
കൊണ്ടൽക്കൊഴും ഭൂതി, മരത്തുകലായ വസ്ത്രം,
പൊൽത്താരിളംതളിർ പണിഞ്ഞിടുമക്ഷി, മന്ദ-
സ്മേരാർദ്രസുന്ദരമുഖം, മധുവൂണ് വാക്യം; 46

കാളയ്ക്കു തക്ക ചുമലേറിയ ശക്തി, ചെമ്പി-
ച്ചോരിജ്ജ്വാലാഭരണമിങ്ങനെയൊക്കെയായി,
ലോകക്കു മംഗളമണയ്ക്കൊരു നിന്റെ രൂപ-
മിങ്ങണ്ണുകൾക്കമൃതമായ് റുഷ തീർത്തിടുന്നു. (യുഗം) 47

“അല്ലായ്ക്കി, ചെന്നിനധികം പറയുന്നു ഞങ്ങൾ?
വില്ലാളിപീഠ! തവ ഭൃത്യമയന്നിടട്ടെ!
ചിത്തത്തിനൊത്ത തിരുമേനിയുമിന്നു കണ്ടു
മെത്തുന്നു പുണ്യപരിപാകമിവർക്കുശേഷം. 48

“കേട്ടാലുമിപ്പൊഴിയ താപസർതൻവിലാപ-
വാക്യം ചെവിക്കു പരിപീഡ സാമിച്ചുമല്ല;
വില്ലേന്തിയോക്കു നടുനായകമായ് ബുദ്ധോനെ-
ക്കേട്ടിട്ടു വന്നിതൊരു രക്ഷ ലഭിച്ചു കൊൾവാൻ. 49

“ഈ വന്ന വിപ്രരവിലം ഹമം! കൈമിടക്കു-
കൂടും നിശാടകരെ ബാധകളാൽ വലഞ്ഞോർ;
വൈലാൽത്തുലഞ്ഞ മകരാവലി കാരീനത്തോ-
ടൊപ്പം ഭവാനൊടിവരതന്ന ചെല്ല ജീവൻ. 50

“തൻനാട്ടിലോ വനതടങ്ങളിലോ വസിച്ചും,
സൈന്യങ്ങളൊത്തു, മഹാപാ, ശരമാത്രനായും,
താതാജ്ഞാനം ചെയ്തിങ്ങു, മിവർക്കു ജീവൻ
നൽകേണമങ്ങു; നന്നന്യസഹായർ ഞങ്ങൾ. 51

“മററുള്ള മന്ത്രിയുടെ പാലനമാചരിച്ചു
കിട്ടുന്നതാം ഫലമനശ്ചരമല്ലയല്ലോ;
സാധുക്കളാം മുനികളെത്തുണയെടുത്തും-
പുണ്യം റുപേഭ്യ! മുടിയാ പ്രളയത്തിനാലും. 52

“തൃപ്തങ്ങളാം ചിലതു കാരണമാക്കിവെച്ചു
 കോപിക്കയില്ലിവരൊരിക്കലുമത്ഥമെന്നേ;
 ആ മന്യ ശാപമരുളി, ചിരമായ് പ്രതി-
 ചാർജ്ജിച്ചതുകീഴ് തപഃഫലമേ മുടിക്കും. 53

“ബ്രഹ്മപിമാരുടെ ജടാസ്ഥികൾകൊണ്ടു മുട-
 പ്പെട്ടുള്ളൊരീയുടജവാടിയെന്തൊന്നു നോക്കൂ;
 ആ മട്ടു വീര്യമെഴുമങ്ങു, കക്ഷസ്ഥവംശ-
 മുത്തായിരിപ്പുള്ളവിവർക്കിതു പററിയല്ലോ. 54

“താപം കെടുത്തുവതിന്നുനിയ നന്മനസ്സാ-
 ന്നെന്നും ഭവാനു ഭവുകും വളരട്ടെ മേന്മേൽ!!
 പോർചില്ലിൽ വെണികളുതിന്നു നലം കിളന്നു
 നിൽക്കീത്തിലക്ഷി വെളിവാന് കളിയാടിക്കൊട്ടെ!!” 55

വൈവശ്രമേറടികിലും, മിഥിശനപയസ്സൊൻ-
 പൂവായ രാമനൊടു തത്ത്വവചസ്സുവണ്ണം
 ആ വന്ധരാം മുനികളോതി നിറുത്തി; നല്ലോർ
 പോവാക്കൊരിക്കലുമുരയ്ക്കുകയില്ലയല്ലോ. 56

നാനാരസം വഴിയുമാ മൊഴി കേട്ടു താന-
 ന്നുനാദരത്തൊടുതന്നെ നിനച്ചു വീണ്ടും;
 ചീനാധിയുള്ളിലതിനാലുള്ളവായപോലെ-
 താനോതി മദമവനിങ്ങനെ സാന്തപാക്യം:— 57

“ഘോ മാന്യരാം മുനികളേ, വിനയം മുഴുത്ത
 രാമന്റെ കൂപ്പുകരമൊത്ത നമസ്സു വാങ്ങി,
 പാലിപ്പതിൽത്തിരമക, നവീവററ ഞങ്ങൾ-
 ക്കേലുന്ന വൻചിഴു പൊറുത്തരുളീടവേണം. 58

“വില്ലേന്തി ഞാനനുജനോടൊരുമിച്ചു സത്യം
ചെയ്യുന്നു നിങ്ങളുടെ മുന്നിലുറപ്പാടിപ്പോൾ;
മേലീ വനം നിശിദ്ധരച്ചുരൈതലാലും
ബാധിച്ചിടത്തുപടി പേടിയാഴിച്ചുവെണ്ണൻ.” 59

അത്തിപ്പെടുന്നവരെയിങ്ങനെയാശ്വസിപ്പി-
ച്ചു വീരനേറിയ സചയ്യകൾ മോദമോടെ;
യാചിപ്പതമ്പൊട്ട കൊടുപ്പതിൽ മുന്നമേ, തൽ-
സൽക്കാരമാവിധമെഴുന്നവർ വാങ്ങുകില്ല. 60

വൈശിഷ്ട്യമാളമവരപ്പതുതായ സംഘ-
ത്തിന്നൊത്തമട്ടു പല സൽച്ചരിതങ്ങളോതി
അന്യോന്യമുൽഗ്രമിതമാക്കി മനോരഥങ്ങ-
ളാലേ പരം പ്രണയമുജ്ജ്വലമാംവിധത്തിൽ. 61

വിശ്വാസമോടു മുനിമാരുടെയങ്കമേറീ
വാഴുന്ന ബാലമൃഗപാളിയെയുററു നോക്കി,
‘തൽപ്രാണനാഥയുടെ തുമിഴിതൻ ചിലാസം
തട്ടാൻ കൊതിപ്പിതിവ’യെന്നു നിനച്ചു രാമൻ. 62

അക്കാലമുമാനിനമപായഭയം വെടിഞ്ഞു,
വിശ്വസ്തരായിളകിടാതെ കിടന്നമട്ടിൽ,
ഉദണ്ഡചാപധരനെങ്കിലുമാ നുചന്റെ
നൽക്കാഴ്ചകൊണ്ടു മിഴിയെച്ചരിതാത്മമാക്കി. 63

വാരാൻ ചെന്തളിരണിക്കളിയാട ചുറ്റി,
നോരായ് ചിരിഞ്ഞ നവനീലർകാന്തിയേന്തി,
പാരം വിളങ്ങിയൊരു താതജനിത്രിയെച്ചെ-
ന്നാതാൽ നമിച്ചു ജനകോപമനായ രാമൻ. 64

കുശ, ചമത, മരത്തോചെന്നു തൊട്ടാ യതീദ്ര-
 ക്ഷചിതവിവേചനം പണ്ണശാലാന്തരത്തിൽ
 നിജഭുജമുപധാനത്തിന്നു കാന്തയ്ക്കു നൽകി-
 ക്കരുക്കമാടു വസിച്ഛാൻ രാമനാത്മാഭിരാമൻ.

ഒന്നാം സ്കന്ദം കഴിഞ്ഞു.

—:0:—

രണ്ടാം സ്കന്ദം

- പുലച്ചു കണ്ടൊപ്പാഴെണ്ണീറു യാത്ര
 പറഞ്ഞു രാമൻ മുനിമാരെക്കൊക്കെ,
 മഹാചനത്തിൻ നടുവിൽക്കടന്നാൻ;
 ദിനാധിപൻ മാമുകിലിൽക്കണക്കെ. 1
- ഉരത്തു പാറക്കുഴണങ്ങും മുളളി-
 ത്തരങ്ങളുൾത്തിങ്ങിന കാടിനുള്ളിൽ
 ചരിപ്പവക്കുന്നു മുഖത്തിലേറെ
 സ്ഫുരിച്ചു ധാത്രീപദമാൻ ഭാവം. 2
- ധരിതീതൻ പുത്രിയെ രക്ഷിച്ചെയും
 വരിപ്പുരാ വീരൻ വിളങ്ങിയേറും;
 തമസ്സകറുന്നൊരു വിദ്യയെസ്സൽ-
 പ്രഞ്ചോധവും താഴ് മയുമെന്നപോലെ. 3
- മനോജന്തയാം മൈഥിലിയേ നടുക്കായ്
 നടത്തിയോജസ്വികൾ സഞ്ചരിച്ചാൻ;
 മിഴിക്കു മുത്തേകിന സന്ധ്യയെത്താൻ-
 ദിനേശനും ചന്ദ്രനുമെന്നവണ്ണം. 4

വിരാധനാകം സുരവൈരി, സീത
ധരിച്ചു പൊന്മാല ധരിച്ചിതപ്പോൾ;
ജരജൻറ ശാപോക്തിരേമസ്വസാര-
മറിഞ്ഞവന്നേകി വിമുക്തി രാമൻ. 5

ഒഴിഞ്ഞ ശാപത്തൊടു ദിവ്യകാന്തി
വഴിഞ്ഞെഴും തൻതൻപൂണ്ട ശേഷം,
കിഴിഞ്ഞവൻ കാട്ടിയതായ നല്ല
വഴിക്കു പുക്കാർ ശരഭംഗശേഖരം. 6

അവണ്ണ വീര്യം കലരുന്ന രാമൻ
സുവന്ദനാമാ യമിതന്നടുക്കൽ,
അണഞ്ഞതായ്ക്കുണ്ടുനൈതി മായാ-
തിരോഹിതൻ വീൺപതി വാനിടത്തിൽ. 7

വിമുക്തിമാഗ്ദാഗ്നിയിലാണ്ടു കൊൾവാ-
നമെന്നൊരു ശ്രേഷ്ഠപ്രസിതനെ
അമന്ദമാമതുതമോടു കണ്ടു-
രമന്ത്രുരും താപസരും കുളിക്കെ. 8

അനർഗ്ഘമാം താപസനിപ്പുമൂല-
മിനന്നു നേരായ്, സുചരിത്രനായി,
പുകഴ്ന്നിടം രാമ,നപുണ്യവാനാ-
ക്കുസിലമായൊരുടജത്തിൽ മിന്നി. 9

ശരീരവും ചിത്തവുമൊന്നുപോലെ
നിരീഹനായ്സ്സംസ്കൃതിചെയ്തിരിപ്പോൽ;
തെളിഞ്ഞു കണ്ടാനവനേ വിടിൻ
കുളിത്തു വൻകുറൊലിയുന്ന കണ്ണാൽ. 10

“വദിച്ചു നാം സ്വാഗതമിന്നു ഞങ്ങൾ-
 ക്ഷിച്ചു യത്നാനുഗുണം ഫലംതാൻ;
 മദിച്ചു നീയാം മധുവേ വിധിക്കാ-
 സ്വദിച്ചു താരുണ്യമണഞ്ഞു നേരം!!

11

“ജവസ്ഥ, കാലം, സ്ഥലമേവമെല്ലാം
 മറിഞ്ഞു ചോയാലുമവിത്തിടാതെ
 പെരുത്തൊരായുസ്സിഫ നേടി ഞാൻ, വൻ-
 തപസ്സു ചെയ്യുന്നതിനായി മാത്രം.

12

“ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കേലുമുപാധി കേറി-
 പ്പടന്നൊട്ടുണ്ടിടുമൊരിശ്ശരീരം,
 വെടിഞ്ഞിടുന്നേനിവനിപ്പൊഴേ, ത-
 ന്നടല്ലെഴു പാഴുറ പാമ്പു പോലെ”

13

പറഞ്ഞിവണ്ണം പരമാത്മചിന്താ-
 പരൻ നിജാത്മാവിനെയൊ ക്ഷണത്തിൽ,
 ഏറിഞ്ഞിടുംതീയിൻ ഫലച്ചമാക്കി-
 പ്പരംപൊരുൾസ്ഥാനമണഞ്ഞു ധന്യൻ.

14

അനന്തരം, താപസരല്ലൽ വാച്ചാ-
 വനത്തിലെല്ലാവരുമൊത്തുകൂടി,
 കനത്തിട്ടും രാക്ഷസപീഡയൊക്കെ-
 ദ്രിനേശവംശാഗ്രഹിതോടു ചൊന്നാൻ.

15

അതത്രയും കേട്ടൊരുമട്ടു, ധൈര്യം
 പ്രതിജ്ഞയാൽ താപസരിൽപ്പുലർത്തി,
 അതീക്ഷ്ണകർമ്മങ്ങളെഴുന്ന രാമൻ
 സുതീക്ഷ്ണപണ്ണാലയമാൻകൊണ്ടാൻ.

16

കിളിൻ പൂക്കുപ്രതീകലത്തിൽ -
 ദളങ്ങളിൽത്തട്ടി വിവിത്രമായി
 വരുന്ന സൂര്യക്കിരകൊണ്ടു തങ്കം
 വിരിച്ചു പോലാ സ്ഥലമുല്ലുസിച്ചു.
 വിശുദ്ധയാഗാഗ്നിയിൽ നിന്നടിച്ചു
 ഫവിസ്സരിത്തുമണമാന്തായി,
 സമൃദ്ധി ലോകത്തിനു ചേർത്തുകൊൾവാം
 നായൻ കാരിൽപടി കാണതായി,

17

18

ദിവത്തിലേയ്ക്കുള്ള വിദ്യാമാതൃം
 തെളിച്ചു മേലോട്ടു ഗമിപ്പതായി,
 നന്നത്ത പുത്തെന്നലിലാടി നിമ്നോ-
 ന്നതങ്ങളായ്ത്താനയരുന്നതായി,

19

ഇനാമു മാത്രം കയറുന്നിടത്തും
 കടന്നു പാറീടുവതായ് ചിലേടും,
 സുനീലരതാൽ കൃതമായ തൂണിൻ-
 വിലാസമോടൊത്തു ലസിപ്പതായി,

20

തളിർക്കലത്തിന്നൊരിളക്കമേകു-
 ന്നതായ്, കപോതാളിഗളാഭമായി,
 അംബങ്ങൾ നീക്കീടുവതായ ധൂമ-
 ഛരപ്പിനാൽ ദിക്കുകളേ മറച്ചും;

21

(കലാപകം)

കുതുകളിൽത്താപസരോതിടുന്ന-
 തശേഷവും കേട്ടു പഠിച്ചു വീണ്ടും
 തന്മുഖത്തിൽപ്പാർത്തിടുമശ്ശകളെ-
 മൂതിൽ മന്ത്രലാപനി ചേർന്നു കൊണ്ടും;

22

മുരളിമംഗളം സന്നദ്ധമാമിക്ഷി-
 ചിടയ്ക്കിട്ടെത്തുന്നു കടിച്ചു പിന്നെ
 കുതിച്ചു ചാടിക്കളിയാടിടും മാൻ-
 കിടക്കത്തു മിന്നിയ മുറമാണം; 23
 മഹാപിയാൽസ്സമ്മതനാ, യിവണ്ണം
 മഹതപമേറുന്ന തപോവനത്തിൽ
 കടന്നു വേഗം പുലരുന്നതാം തൽ-
 പടത്തിൽ വീണാൻ സുജനാഗ്രഗണ്യൻ.

(കുളകം 17—24)

ജനനന്തരം, ലോകഹിതത്തിനായി-
 ത്തുന്നിഞ്ഞ കാകൽസ്ഥനെ നേക്കിരുത്തി,
 മനം തെളി,ത്തൊടിമകാപ്രകർത്താ-
 വിന്നൊത്തൊരാ മാമുനി ചൊല്ലിയായി:— 25

“തപസിമാർ വാഴ്ന്നിട്ടമൃശൃഗംഗ-
 തപസ്സിനാൽ കോസലപുത്രീയിങ്കൽ,
 പിറന്നതും, നിന്നപദാനവായ്ക്ക-
 മറിഞ്ഞിരിപ്പോനിവനപ്പൊഴുപ്പോൾ. 26

“ഭവാൻ പരം പണ്ഡിതനെങ്കിലും, തെ-
 ല്ലിവന്നു ചൊല്ലിത്തരുവാൻ കിടപ്പൂ;
 ശ്രവിക്കു കാതും കരളും ചലിക്കാ-
 തവശ്ചമാം ശ്രദ്ധ മുഴുത്തു ധീമൻ! 27

“പ്രഭാവമേറും പല രാജവീരർ
 വഹിച്ചു ചെങ്കോലെഴുമകുചംശം,
 ഉറച്ചതാം തൻനിലകൊണ്ടു വാഃനാ-
 രെതിക്കിലും കൂസുകയില്ലയല്ലോ. 28

“ജനത്തിനും നാടിനുമൊക്കെയല്ല-
ലനക്ഷണം നൽകി നികൃഷ്ടനായി
മനം പരം പങ്കിലമാം നുപന്മാർ
ജനിക്കയേയില്ലവിടത്തിലെന്നും. 29

“ഒരിക്കലും ജാതികൾ കൂടിടാതെ
വരാശ്രമങ്ങൾക്കുടവേശിടാതെ;
ഭരിച്ചിടുന്നോർ, മറയോത്തറിഞ്ഞോർ,
വരിഷ്ടചരേക്ഷണവേദ്രവിജ്ഞാർ, 30

“ശമത്തിനാൽ ഞങ്ങളെ വെന്നിടുന്നോർ,
പുരാരിയെപ്പോൽ കടുക്കോപമുഃഖമാർ,
ശശിക്കൊഴും സൗമ്യതയാന്നിടുന്നോർ,
കൊടുത്തു കല്പദ്രവിനെജ്ജയിപ്പോർ, 31

“നിനച്ചതെല്ലാം നിജമാക്കിടുന്നോർ,
സ്വപിത്തമാം മന്ത്രിയെയാദരിപ്പോർ,
കനത്ത വില്ലാകിന ഖസുപുജ്ജമാർ,
പരാംഗനാലോകനകുണ്ഡലീലർ, 32

“സുരേന്ദ്രനെക്കാൾ മതിശക്തിയുജ്ജമാർ,
ഗിരിക്കൊഴും സ്വൈര്യമടിച്ചുടച്ചോർ,
സുമാസ്രനെക്കാളതിസുന്ദരന്മാർ,
കരുത്തിനാവിഭ്രന്തയാക്രമിപ്പോർ, 33

“തൂലോകധർമ്മസ്ഥവിയിൽക്കളിക്കും-
നിലാവൊളിപ്പുന്യകളോതിടുന്നോർ,
വലഞ്ഞചക്കാശ്രതമായി വാഴ്ചോർ,
വിളങ്ങിനാർ തപാദശരണേ മന്നർ. 34

“ജഗത്തിൽ മററാക്കുമഴാത്ത സത്യാർത്ഥം-
പദത്തിലൈക്ഷ്യാകരണങ്ങളുമ്പലം
അവർക്കിനിബ്ബൃപഗൃഹത്തിലെങ്ങും
കടന്നു ചെല്ലേണ്ടി വരില്ലയല്ലോ.

35

“സ്വബന്ധുജാതം വഴിപോലെ വല്ല
വിവാഹകാര്യത്തിനുമായ് ക്ഷണിക്കിൽ,
തനിക്കു തോന്നിടുകിലങ്ങു ചെന്നു-
ലതായി; യില്ലെങ്കിലുമില്ല ദോഷം.

36

“സൂചുത്തർത്തൻപാലന, മാന്തി ചീന്ത
ജനത്തിലാർദ്രത, മസാധുടണ്ഡം
അടർക്കളത്തിൽജ്ജ്വലം—മേവമെല്ലാം
വ്രതങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കു നിസ്കൃജങ്ങൾ.

37

“കുലത്തിനററുള്ളൊരു മിത്രമോത്താൽ
ബലിഷ്ഠനാം വിൺപതി തന്നെയല്ലോ;
മഖങ്ങുൽ നിങ്ങളവന്നു, വചാ-
ലവൻ വോന്മാക്കുമണപ്പു ഹഷം.

38

“പ്രഥാ പറഞ്ഞെന്നതിനു നീട്ടിടുന്തോ?
വോന്റെ മുന്മുഖം നൃപാലവീരൻ
പരാക്രമംകൊണ്ടു പടർത്തു വാങ്ങി-
വലാരിസിംഹാസനശക്തിപോലും.

39

“ദിനേശവംശജരമേ, പിതാക്കൾ
നടന്ന നൽപ്പാതയെ വിട്ടിടാതെ
വോൻ ചരിച്ചിടണ, മെന്നമേതും
തളച്ചു പററാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ.

40

“മദം മുഴുത്തങ്ങു പുളച്ചു യാത്ര-
പ്രധാനർ വന്നീയുടജങ്ങളെല്ലാം
തകർത്ത ഹാ! ഞങ്ങളെ വെന്നിടുന്നു;
തുണയ്ക്കു നീയെന്നിയെയില്ലൊരാളും. 41

“രഘുക്കളന്യാദശമാം വിധത്തി-
ലുദാരതാശാലികൾ തന്നെയല്ലേ;
അവർക്കെഴും പൂമടിയിൽക്കിടന്നി-
ജ്ജഗത്തുറങ്ങുന്നു ഭയപ്പെടാതെ.” 42

വശിപ്രവീരന്റെ വചസ്സിപ്പണം
ശ്രവിച്ചു ഭക്തിത്തികുവാട്ടുകുടി
അമരമാനന്ദമിയന്നു രാമൻ;
മുനിക്കു ഭാവാലതു ബോധ്യമാക്കി. 43

കുലീനനാമാ വിനയാനപിതൻ, തൻ-
ഗുരുത്തമാനുജനെ ലഭിച്ചു നേരം
വനാന്തരം സർവ്വവുമൊന്നു കാണാൻ
നിനച്ചു വില്ലാളീവരൻ നടന്നാൻ. 44

ഒഴുക്കു നിമ്നത്തിനെ, യംബുദാളി-
യുയന്നു വൻകാറ്റിനെ യത്നരാശി
തെളിഞ്ഞ ധർമ്മത്തെയുമെന്നപോലെ-
യനുപ്രജിച്ചാലവനേ മുനീന്ദ്രൻ. 45

മടിച്ചു വൻപോത്തുകൾ കൊമ്പുകൊണ്ടു
തകർത്ത തണ്ടൊത്തൊരു പൂക്കൾ ചിന്നി;
ഖഗങ്ങൾ മിന്നോതമരം മരദങ്ങൾ
കലന്നിടും പൊയ്ക്കുകൾ കണ്ടു രാമൻ. 46

സുമഞ്ജരിക്കൊക്കകളെക്കുഴപ്പി,
 ദ്വികസ്വനത്താൽ ചൂടുവാക്ക ചൊല്ലി,
 ഇളംതളിർക്കൈവിൽ മന്ദമന്ദം
 നന്മത്ത പുന്തെന്നലിനാലിളക്കി, 47

വിടിൻ പുവാൽ സ്തിതകാന്തിയേന്തി,
 മടിച്ച വണ്ടാലണിവേണി കാട്ടി,
 വരുന്നതായ് സീത, യറിഞ്ഞു, മുന്നേ
 തടംശ്ചിപത്മദായി നൊന്തിടായ്ക്കാൻ, 48

വിരിഞ്ഞ വെൺപൂക്കൾ വിരിച്ചു വീഥി
 വിലാസമായ് തീർത്ത ലതാളിയിങ്കൽ
 പരം നിസ്പഷ്ടായ് മസഖീജനത്തി-
 ലുദിപ്പതായ്ക്കുള്ളൊരു ഭാവമേന്ത്; 49

(വിശേഷം 47-49)

കുറുത്തുത്തവെപ്പാട്ടു നിന്നു തമ്മിൽ-
 ചെല്ലുന്ന സെഴുമൊർദ്ദരസം പുലർത്തി,
 വിരോധസുസ്തേഹവിധാനരാകും
 വിരോചനേന്ദുക്കളിൽ വൈരമാളി, 50

കരേ സരസ്സികൾ മുളച്ചു തണ്ടാ-
 മിനഞ്ഞെയും നൽക്കുമുണ്ടലേയും
 ഗഭീരമായ് മഞ്ജുളമായുറച്ചു
 നിലയ്ക്കു നിന്നങ്ങനെ നോക്കി നോക്കി; 51

(യുഗ്മകം 50—51)

തീരപ്പുളപ്പിൽക്കളിയാടിയാടി,
 മണം പെറുംപൂക്കളിലേറിയേറി,
 വിലാസിനായവെപ്പാട്ടു മന്ദമന്ദം,
 വരുന്ന വാർത്തെന്നലിൽ മുങ്ങി മുങ്ങി; 52

ശിഖോച്ചയത്തിൽ ബഹുപക്ഷപാതം
കലന്നണത്തുമടമോടുകൂടി,
നിലാവണിപ്പൂഞ്ചിടയെക്കണക്ക
പരത്തി വൽപീലികൾ നല്ലവണ്ണം,

53

മനസ്സുകൊണ്ടുലരമായ്, ചുഴറ്റി-
പ്പടങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിൽ നിഷ്പ കാട്ടി,
മനോജ്ഞമായിടിന നീലകണ്ഠ-
വിനോദഗുണങ്ങളിലുള്ളിണക്കി;

54

(യുഗ്മകം 53—54)

അത്രനമാം കാഴ്ചകളേവമോരോ-
തരത്തിലീക്ഷിച്ചുതിഹൃഷ്ടനായി
നടക്കവേ, തെല്ലകലത്തിലായി-
ഒട്ടാശാശ്രമം കണ്ടിതു ധന്യശീഖൽ.

(കുളകം 47—55)

മരങ്ങൾ പൊന്നാണിമ; പല്ലവങ്ങ-
ളശേഷവും ചെമ്പവിഴങ്ങൾ തന്നെ;
സുമങ്ങളോ മുത്തുകുളുങ്ങെഴുന്ന
ഫലങ്ങൾ മാണിക്യവുമാൺ ഭരണം.

56

പടൻ തുണ്ടും ചെറുപല്ലിയുത്താൽ
കരേറി രാഗക്രമഭംഗിയോടെ
വനത്തിലെദ്ദേവതമാർകളുണ്ടു
മനോഹരപ്പാട്ടുകൾ പാടിടുന്നു.

57

ദിവത്തിലെഗ്ഗായകചാരണാദി-
ഗണങ്ങളെല്ലാം സമയത്തെ നോക്കി
സ്വകാന്തമാരൊത്തു വിനീതരായി-
ത്തപോധനന്മാരെ നമിച്ചിടുന്നു.

58

സ്വകീയസമ്പത്തുകൾകൊണ്ടു തന്നെ--

ക്കിയന്നതാം വൈഭവമെങ്ങു കാട്ടി,
തെളിഞ്ഞു മിന്നീടുമതുക്കളൊത്തു
കളിച്ചിടുന്നു മലരമ്പനേരം.

59

ഉരുക്കി വിഴിപ്പിനെ വെള്ളിയെപ്പോൽ-

ത്തെളിഞ്ഞു, പാവിൽതവി ചേർന്നു വെള്ളം
നിറഞ്ഞു, ധംസാദികൾ മേവിടുന്ന
സരസ്സുതെങ്ങു ലസിച്ചിടുന്നു.

60

നിത്യോഷ്ണസംസാരസുഖങ്ങളെല്ലാം
വെടിഞ്ഞു, കാരറുണ്ടു, വിചാരമെന്തേ,
പ്രകൃഷ്ടരാം താപസർ വർത്തപസ്സു
നികഞ്ചമലൃത്തിലിരുന്നു ചെയ്തു!!

61

മഹേഷധിജ്ഞാൻകുതിർക്കൊണ്ടുകുറി-
ക്കളഞ്ഞതായോരിതരം, രാത്രിപോലും
അടുക്കയില്ലെടു സമസ്തലോകം
വിഴുങ്ങി നിന്നീടുകിലും ഭയത്താൽ.

62

അശേഷലോകോത്തരമാകുവോര
വനത്തിലെസ്സെഴുമറിഞ്ഞമൂലം
വിയത്തിലേയ്ക്കുറുപതിന്നു തെല്ലും
നിനപ്പതേയില്ലനിവിന്ദരതം!!

63

അലക്ഷിതോല്പത്തിവിശിഷ്ടമായി,-
സ്സലം തപശാദിക്കുളിടമൊന്നായ്,
സുരഭിമഹോന്മലരിനണത്തി-
ന്നസഹ്യമാം തോൽവിയണപ്പതായി,

64

കരിവുനീരെന്നതുപോൽ, വളർന്നു
തളിച്ചു തീർത്തുംക്കളിരേകുമൊന്നായ്,
ഒരല്ലുളൽത്തുമണമങ്ങു വീതി-
പ്പരുന്നിരുന്ന പരിപൂർണ്ണശോഭം. (യുഗ്മകം) 65

അമരമാ നന്ദനമെന്നു ചേരാം
വനത്തെയാരാലവന്നു കാക്കെ,
വിടിന്നു കണ്ണും കരളും, മുഖത്തിൽ
സ്ഫുടിച്ചു വല്ലാത്തൊരുതോഷഭാവം. 66

കരങ്ങൾ കൊട്ടിക്കളിയാടിപ്പറന്നു
കുമാരൻ ശബ്ദമൊഴൊത്തു കൂടി
മുഴങ്ങിപ്പോ വൻമുരവസ്ഥനത്തെ-
ശ്രവിച്ചു സുസ്ഥിശ്ചാഗതീരമായി. 67

അണിഞ്ഞിടും തോടുംവളയോടു ചേർന്നു-
ച്ചുലിച്ചു ധാരാളവരംഗിതാനും,
തപരിപ്പൊടാനംഗവുമാടിപ്പോ-
ളുതിന്നു പൊൻകാപ്പൊലിതൻ മുഴുപ്പും, 68

വിചിത്രമാം ഭാവരസത്തിന്നൊക്കും-
പടിക്കു പൊങ്ങിടുന്ന മേളവായ്പും,
സ്വരാ മൃതാലാപവിശിഷ്ടമാകു-
മേകാകുരമ്യോൽഗിരണങ്ങൾ താനും, 69

കലനം; ചേതോഗതി, (1) രാഗസംഖ്യ-
യെഴുന്നതാമാംഗ്യവഴിക്കു കാട്ടി,
ഗതിദപയംകൊണ്ടു വിഭേദമാനും,
ലയാദിയാൽ ബന്ധുമായ് നിതാനും, 70

കുപണന്മാണീരൂപുകിങ്കിണീക-
സ്വനാശ്വമായ് ചെങ്കുഴൽ വെച്ചിടുമ്പോൾ,
സമൃദ്ധനാതാനകമാ, യശേഷ-
ശ്രുതിപ്രഭാവമാതിരമുമായി,

71

ചെവിഷ ഹീയുഷസമാനമായ
സുവണ്ണഗാനസ്വനമറെ നേരം
രേലുസഭാപിയിലേ നിഗൂഢ-
ഗ്രാമത്തിൽ നിന്നങ്ങനെ കേട്ടിരുന്നു. (കുളകം) 72

മനസ്സുകൊണ്ടും സുരവൈരിമാർ ചെ-
ന്നിടത്തെല്ലെത്തപോവനത്തിൽ,
ഒരാഴ്ചക്കണ്ടു രാജ്യഭാഗമൻ തൽ-
ച്ചരിത്രമോരുന്നതിനിട്ടു ചോദ്യം. 73

പറിപ്പെഴും ധാർമികനായിട്ടുനോ-
വേൻ; മഹാവിസ്മയഹർഷമോടെ
പെരുത്ത ജിജ്ഞാസകലൻ രാമൻ
കുലിക്കുവേ തച്ചരിതം പറഞ്ഞാൻ:— 74

“ശരം ശരീരത്തെടു ചേന്നുപോലെ
സ്വപനം മഹത്വത്തെ വെളിപ്പെടുത്തി,
കുറോരമായുള്ള തപസ്സു ചെയ്തു
വസിച്ചു മൂന്നു മൂന്നി മാന്ധ്യകണ്ണി. 75

“അവൻ നിജാവസ്ഥ ഹരിക്കുമെന്ന
യേതൊടിനാൻ നിയമം മുടക്കാൻ
പറഞ്ഞയച്ചാൻ ചടുലാക്ഷിമാരാ-
യൊരഞ്ചു ദിവ്യാംഗവധുടിമാരെ. 76

“ശിരസ്സിനാൽതുമലർപോലെ, യാത്ന-
ശാമൻറെയക്കല്ലനയേറു വാങ്ങി,
വിലാസിനീമെഴുകി, ഉിന്ദ്രിയങ്ങ-
ളടക്കി വാഴും മുനിയോടടുത്താർ.

77

“ഒളിക്കളിർപ്പുഞ്ചിരി, കണ്വിലാസം,
തദീയപാശ്ചാത്തളിലുള്ള വാസം,
മദം പുലർത്തുന്നൊരുഗാന—മേവം
തുടങ്ങിനാമു മുനിയേ മയക്കാൻ.

78

“വയസ്സുനാമു യമി വെള്ളെഴുത്തു
കലർന്നതാം തൻമിഴി മന്ദമന്ദം
തുറന്നു പാരം വികസിപ്പിച്ചൊരുള്ളാൽ
തെളിഞ്ഞു കണ്ടാൻ പപലാജനത്തെ.

79

“തനിക്കെഴും സ്ഥാനവിനാശശങ്കാ-
കലതപമോടിറുന്നയച്ചിതെന്നായ്
സ്വദിവ്യദൃഷ്ടിപ്രകോണ്ടറിഞ്ഞാ-
നവൻ പരേഷ്വചിയനാരിമാരെ.

80

“സുരേന്ദ്രനിദ്രേശമാടാത്തചിത്തം
കവന്നിടാൻ വന്നൊരു വാമമാരിൽ
ഒരേ നിലയ്ക്കൊക്കെയുറ്റുറ കാണ-
ന്നവന്നു തെല്ലം പക തോന്നിയില്ല.

81

“തീരിച്ചു പോകാതിവരീ സ്ഥലം വി;-
ട്ടിരിക്കണം മേലിവിടത്തിലെന്നും;
ജാതിന്നു വേണ്ടുന്നതു ചെയ്യുവൻ ഞാ”-
നിതാണവന്നുള്ളിലുദിച്ചുതപ്പോൾ.

82

“പറഞ്ഞു, ‘ഞാൻ നിങ്ങളെയെല്ലാം
 നന്മയോടെ വന്നു രമിച്ചുകൊൾവിൻ;
 ‘രസം’ വളർത്തുന്നതിനായ് ക്രമത്തി-
 ലൊരോ ജനം പാട്ടുകൾ പാടിപ്പോം’.

83

തനിക്കുതാൻ നായകനും മുന്നിട്ടു-
 നവകിവണ്ണം സമയത്തെ നൽകി
 സ്വശക്തിയാൽ ദിഗ്വ്യവനങ്ങൾ ചൂഴ്ന്നു
 സുവാപിയെത്തിയ നവീനമായി.

84

ജാതിൻ നടുക്കായ് മണിരാശിയാലേ
 രമിച്ചു ലീലാഗമം മാനു പിന്നെ,
 മൃഗംവീണാദിവിചിത്രവദ്യ-
 വിശിഷ്ടമായൊ വിവാസമായി.

85

“സുഷ്മമേതും ലഭിയാത്തതാക-
 മതികലായെപ്പറഞ്ഞുകൂടി,
 യഥാർത്ഥം ജ്ഞാനമന്ദം സ്വതന്ത്ര-
 വിവാസമാ യോഗി ചെളിപ്പെടുത്തി.

86

“പ്രപഞ്ചസംഖ്യയെക്കൊക്കെ യോഗാ-
 ലവൻ യുവാവായ് സ്വയമാൻതന്നെ.
 സുരാംഗനാ വന്ദിതപാദനായി-
 തപസ്സു ചെയ്തിടുകയാണു ധന്വൻ.

87

“ജാതാ ചിളങ്ങും മണിദാമമാക്കും
 കരേവാനാകരുത്താത്തല്ലോ;
 സമീപമുള്ള വനഭൂവിൽവെച്ചി-
 ജ്ജനം മഹാപീശാചനെ സ്മരിപ്പൂ.

88

“അടുത്തിതാ മറ്റൊരു വേശു, മന്ത്രി-
 ഭരണവേദത്തെപ്പോലും കാണുകയുണ്ടോ?
 അതിങ്കൽ മേലും മുന്നിലും നമിച്ചു-
 വേദാനുസാരത്തോടുകൂടി പൂജിക്കും”

89

അവന്റെ വാക്കുകളോടുകൂടി, തൻ-
 മനസ്സിലുണ്ടായ ഭക്തിമൂലം,
 നമിച്ചു സാക്ഷാദനുരാഗത്തോടെ
 കൈമാറ്റം ചെയ്തുകൊണ്ടു പോകുകയും ചെയ്തു.

90

വിലപ്പെട്ടും വസ്തുതകൾക്കും ചിന്തി-
 ക്കാതെ രമ്യതയോടെ മേന്മയ്ക്കും
 രസിച്ചും ഭക്തിപരമായി നിമേഷ-
 വിലാസവും രാമൻ താപമേകി.

91

അനന്തരവും തിരക്കുണ്ടെന്നോരോ
 മുനിശ്ശിഷ്യന്മാരുമായി ചെന്നും
 വരിച്ചു നാളെ കഴിച്ചു വീണ്ടും
 സുതീക്ഷ്ണനെന്നെ സമാശ്രയിച്ചു.

92

അവന്റെ വാത്സല്യത്തിൽ മുങ്ങി-
 കളിച്ചു രാമൻ പരിതൃപ്തനായി,
 സ്വതന്ത്രനെന്നാൽ ഗൃഹത്തിൽ വാണ-
 ജ്ഞതിന്റെ മട്ടൊന്നു നിനച്ചുപോയി.

93

സൈന്യം സ്വതന്ത്രവഴിയിൽ പിഴു പറ്റിക്കൊണ്ടു-
 യാത്രയുണ്ടായി മുന്നിലുണ്ടെന്നതിനാലേ,
 അയാൾക്കു സഹജാജ്ഞ വഹിച്ചു പത്താ-
 ളെ രാമനാ വനതലത്തിൽ വരിച്ചു ഭ്രമം.

94

രണ്ടാം സർഗ്ഗം കഴിഞ്ഞു.

മൂന്നാം സർഗ്ഗം.

- അനന്തരം കറ കലരാത്ത ചിത്തമോ-
ടമന്നിടം മുനിജനമൊത്തു സഖ്യമായ്
വസിക്കുമാ രാമപതി ലോകവിജ്ഞാനാ-
മഗസ്തപ്രഭ മനസി നിനച്ചു കാണുവാൻ. 1
- സ്ഥിരാശനാമവനടനാത്മവാഞ്ഛരയിൽ-
പ്പെരുത്തിടം കുതുകമിയന്നു ഹൃദയനായ്
വരേണ്യനാം മുനിയുടെയാജ്ഞ വാങ്ങുവാൻ
തപരിച്ചു തൽ സവിധമണഞ്ഞു സാദരം. 2
- പറഞ്ഞു, “ഞാൻ ചിരമിഹ പാർത്തു നിങ്ങൾതൻ-
നിരോധസൽക്രിയകളുമോറു സൗഖ്യമായ്;
പരം, പുകൾപ്പൊലിമ പെടുന്ന വിന്ധ്യഭൂ-
ധരാരിയിൽസ്സപടി പതിഞ്ഞിതെൻമനം.” 3
- അടുത്തൊരാ വിരഹമിവണ്ണമോതവേ
നടുക്കുമോടൊരു പക പൂണ്ടു മാമുനി;
ചൊടിപ്പിന്നോടവിചമറിഞ്ഞിരിപ്പൊരാ
മിടുക്കരം സുജനവിയോഗമേല്ക്കുമോ? 4
- അരാതികൾക്കുരുതിയണപ്പവന്റെറയാ-
വരോദ്യമം ക്ഷണമവനോത്തനന്തരം
ഒരുല്ലസൽച്ചെറുമിരിപൂണ്ടു വക്ത്രമോ-
ടുമച്ചിതാ സ്ഥിരാശനയൻ പ്രശാന്തമായ്:— 5
- “നിനക്കെഴും മതമൊടു ചേർന്നിടുന്നു; നിൻ-
പ്രിയത്തിന്നേ മമ പരമാസ്ഥയോർക്കണം;
മഹാഷിമാർക്കുടയൊരു ധൈര്യമിന്നു നീ
ഹരിപ്പതേ പെരിയ വിഷാദമായിനി. 6

“ജഗത്തിൽ മറെറാരുവരുമായിത്താൻ
പ്രപൃത്തിയാൽ നിശിചരമെന്നുവെച്ചു നീ
തപോവനം ഗതഭയമായ് സുബലമുമായ്
വിളക്കി നല്ലുമെന്തൊക്കെത്തീരേവരെ.

7

“കുമാര! തേ കുശലമുദിച്ചിട്ടെട്ടെ! നിൻ-
മനോരമപ്പടിയിനി യാത്രയായിടാം;
തദാശ്രമസ്ഥലിയിലെല്ലപ്പമെന്നുവാൻ
ചോറു നേർവഴികളെയോതി ഞാൻ വിടാം.

8

“മനം തെളി,ഞ്ഞുടനിവിടുന്നു നീ തിരി-
ച്ചനന്തരം കരുതുക ദക്ഷിണാശയെ;
നിസർഗ്ഗമായ് മലകൾ പെരുത്തു തിങ്ങു-
പ്പഥങ്ങൾ വയ്യാരുവരുമോരുവാനുമേ.

9

“ചവുട്ടി, മേൽത്തവ ബഹു തളിടേണ്ടതാം
സ്ഥലങ്ങളുണ്ടരിയൊരു തിരുതുല്യമായ്;
അതിങ്കലെപ്പഥികർ, തരക്കുകിന്നര-
പ്രധാനരും കപികളുമാണു ചാക്കുകിൽ.

10

“അന്യൊക്കെ നീയൊരുവിധമങ്ങു പിന്നിടും-
ക്ഷണത്തിൽ നല്ലൊരു കളിർപൊയ്ക്കു കണ്ടിടാം;
തദീയമാം പുളിനലതാലയത്തിൽ വാ-
ണകററണം ശ്രമമയി, കാന്തയൊത്തു നീ

11

“ഓലിപ്പതാമരവികൾ, ധാതുജാലമ-
ങ്ങിതൊക്കെയും വിലസിന ഗണ്ഡകാദ്രിയിൽ
മദാംബുനിർജ്ജ്വലമൊടമങ്കരിച്ചു വിൺ-
പതിക്കെഴും കുറിയുടെ കേളി കണ്ടിടാം.

12

“കടന്നു നീയവിടുമൊട്ടു പോകിലു-
 ഞെടുഴുക്കുഴുന്നൊരു പുഴയാഴ്ചുറ്റതായ്;
 അതിന്നു തൻ കരകളിലുളളമാമര-
 പ്പുടർപ്പുതാനതകിന പാചമോക്കണം. 13

“അതേ വഴിക്കതിനെയതിക്രമിച്ചു നൽ-
 പ്രഴങ്ങുളാൽ പശിഞ്ചാരുമട്ടടക്കി നീ
 അടുത്തു വൻശിലകൾ കലൻ ഭീമമായ്
 ലമ്പിച്ചിടും ഗിരിയുടെ കീഴെയെത്തണം. 14

“സുമേഘവിൻ കൊടുമുടിയോടു തുല്യമാ-
 മതിന്റെ വൻമുടിയിലിരുന്നു നോക്കുകിൽ,
 സമുദ്ര, ഭൂഗിരി, ദിശയേവമത്രയും
 തെളിഞ്ഞിടും കരഞ്ചദരപ്പടിക്കു തേ. 15

“സുമൃഗമാമവിടെയിരുന്നു താമസം
 വരുത്തിടാതുകൈയിറങ്ങിടുന്ന നീ
 മയിൽക്കുലം നടമിടുമാ മലയ്ക്കു കീൾ-
 പ്പാപ്പിനാൽ സഫലത കണ്ണിനാന്നിടും. 16

“വിടിന്നതാമലർനിരയൊത്ത കൊന്നയാൽ-
 ചുമഞ്ഞുപൊന്നണിവു, വിശേഷശോഭമായ്
 വളൻ പച്ചിലമരമുണ്ടു പീതമാം
 ദുക്കലമാണൊരു മുകിൽവണ്ണമേനിപോൽ. 17

“തൂണങ്ങൾതൻ കട പിഴുതേന്തി മാരിനീ-
 ഞാലിപ്പതാമൊരു ചെറുതോടു മുനിലായ്
 അഗാധമാമൊരു ഹൃദയങ്കൽ വീഴ്ത്തു-
 ണയേ, വഴിപ്പിശകു വരേല്ല തത്ര തേ. 18

“കുറഞ്ഞവൻ മരനിര, നല്ല പുൽവിരി-
 ഖ്ഖെഴുന്നൊരാ വഴിയെ നടന്നു മന്ദമായ്
 ചരൽപ്പുറം കയറി വളർ കാൽക്കുഴ-
 ളുകുറുമി മിഥിലഗുപാലനന്ദിനി. 19

“ജനന്തരം വലതുവശം പിടിച്ചു നീ
 നടക്കിലുണ്ടൊരു ജലപാതമുറമായ്;
 ഒപിപേരൂർത്തൻ കൊടിയ രവത്തൊടൊത്തു ചേ-
 ന്നതിന്റെയൊ ധ്വനി പെരുക്കുന്നു സാഗ്രമായ്. 20

“മറച്ചതും പിറകിൽ; നടക്കിൽ മഞ്ജരി-
 നത്തങ്ങളായ്. ചരമടിനാഭമാലപോൽ
 വിളങ്ങിടും പലപല മാമരങ്ങൾ ചേ-
 ന്നീരണ്ടതോം കടളിവനത്തിലെത്തിടാം. 21

“സുധയ്ക്കു നേർ മധുരിമയേററമാന്നിടും
 പഴങ്ങളാൽ ശ്രമമകലഞ്ഞാഴിച്ചു നീ
 നടന്നുകൊൾ, കവിടെ മുറിച്ചു ഖണ്ഡമായ്
 സമിതക്കുശാദികൾ വിലസുന്നു കണ്ടിടാം, 22

“പറഞ്ഞിടാൻ പണിയിനി, നോക്കിനോക്കി നീ
 നടക്കിലാ മുനിയുടെ ഗേഹമെത്തിടാം;
 പുകഴ്ന്നൊരസ്സഹജനില്പുള്ള കൂറിനാൽ
 ശമിക്കെഴും നിലയൊടു തെല്ലകുന്നു ഞാൻ. 23

“ശമത്തിനുള്ളൊരു നിലമാകുമത്തപോ-
 ധനന്റെ വൽമഹിമകളോതിടാവതോ?
 ഒരിക്കൽ മുത്തരിശമുരത്ത ഫേതുവാ-
 ലവന്നഹോ! ജലധികളാചമത്തിനായ്. 24

“ജഗൽസുഖം കരുതി ധ്വപാലരാജിനാം
ജനങ്ങൾ ചെന്നരികി, ലപേക്ഷ ചെമ്പുവേ,
ധരിതൃതന്നരിയൊരു കല്പനയ്ക്കു കീട
ഴമൻചൻ ഗിരിയുടെ ഗർവത്തിനാൻ. 25

“പെരുത്തൊരാ നിലയിൽ വളൻ ലക്ഷ്മിയാൽ
മദാസനാം നളന്ദരൂപാലവീരനെ
വലാരിസൽപദവിയിൽനിന്നു തള്ളിയാ-
വശിക്കെഴും കുടിലചലൽഭ്രുവൊന്നു താൻ. 26

“പചിച്ചു തൻ വയറിലൊരുത്തനെ, ദിഷ്ഠ-
പ്രമാമിയായ് പുകൾപെടുമിലലാപ്യനെ
ജപിച്ചു തീയെതിർമിഴികൊണ്ടു ചഞ്ഞിപ്പോൽ
പിതൃക്രിയാവിധിയിലെരിച്ചുതാരുവാൻ? 27

“അനല്ലമാം തപമൊടു സിദ്ധി പൂണ്ടൊരാ
വരേണ്യനാം മുനിയുടെ പണ്ണശാലയിൽ,
അണഞ്ഞു സംസ്കൃതിയുടെ ബന്ധമേ വെടി-
ഞ്ഞനല്ലമാം ജനിഫലമാന്നിടും ഭവാൻ. 28

“തദാശ്രമസ്ഥലികയിലുള്ള ദേവതാ-
മഠങ്ങൾ കണ്ടഥേ യമിതന്നടുത്തുപോയ്
അവന്റെയൊ വചനമുറയ്ക്കുറപ്പിൽ നീ
നടക്കു മേൽ ശുഭേതരമാം വനാശ്രതം.” 29

മനസ്വിതാം രഘുപതി സാരമാം വച-
സ്സറിഞ്ഞുറച്ചുനമതി വാങ്ങി വേഗമായ്
യതീഭ്രമതന്നനഗമനത്തൊടൊത്തു തൽ-
സ്ഥലം വെടിഞ്ഞിടുവതിനായിറങ്ങിനാൻ. 30

വിചിത്രമാം പല പല ദേശവും, പരം
വിടിൻ നീരലർന്നിര ചേർന്ന പൊയ്ക്കയും
കളിച്ചിടം പറവകൾതൻ നിനാദവും
ഗമിക്കമാ നൃപനിചിതരരിയുൾസ്സുഖം.

31

ലതാഗൃഹസ്ഥലിയിലിരുന്നു ദേവതാ-
വതംസരങ്ങനഗതമാം ലയത്തൊടെ
പ്രശസ്തമാമളത്തൊലിക്കൊണ്ടു ഗീതമ-
ന്നതിപ്പതാ രാമുപതി കേട്ട ഹൃഷ്ടനായ്.

32

ഗജങ്ങൾ വൻവിടപമൊടിച്ചു ചാരൊലി-
ച്ചിരുപ്പതാം മരനിരയങ്ങു കാൺകവേ,
പരശ്വധാൽക്കരതതി യരൊരജ്ജുന-
ക്ഷിതീശ്ശൈലപടി നിനച്ചു രാമചന്ദ്രൻ.

33

അടുക്കവേ പരിചയമില്ലയെങ്കിലും
ഭയന്നതില്ലുപരിചൊരണമൊലനം;
വിദോജാനയനചിലാസവീക്ഷയാൽ
വിലജ്ജരായവകളൊളിച്ചു മണിനാർ.

34

തളച്ചു തിപ്പതിനരകുന്ന മാമര-
ച്ചുവട്ടിലെത്തണലിലിരുന്നിടയ്ക്കിടെ
രസിച്ചു നല്ലനിലനിൽ, മന്ദമായ് ഗമി-
പ്പവന്നു തൻമിഴിയിലണഞ്ഞിതാശ്രമം.

35

മനോജ്ഞമാമൊഴ ശിലമേലിരുന്നു വി-
ശ്രമിച്ചു, തിന്നരുളി വിശുദ്ധി വേണ്ടപോൽ
അണഞ്ഞു ചെന്തളിരടിയാൻ രാമന-
സ്സുസ്സിലും രവി ചാമാത്രീയിങ്കലും.

36

സമച്ചനയ്ക്കുലർ മുനികൾക്കു നൽകിടും-
 സരസ്സിലാണൊരുപടി മുങ്ങി രാമാവൻ
 ദിനാന്തസൽക്രിയകൾ കഴിച്ചു മൈമിളി-
 കനിയ്ക്കൊത്തകമതിലാൻ സൗമ്യത. 37

വധുകുചപ്രകൃതി കലൻ കോകസം-
 കലങ്ങൾ തന്നിണയൊടകനു കേഴുവേ
 ഭരമോഹമാം വലമെഴുമാ ന്നപന്റെയു-
 ള്ളലിച്ഛിയിന്നൊരു ഫലമില്ലയാതെയായ്. 38

കരിക്ക നേരത്തിരിലു, മങ്ങു പീഠിയാൽ-
 ചുമച്ചതാം കടയുടെ മട്ടു വാനിലും,
 ലസിച്ച സന്ധ്യഗമഭഗനതുല്യമായ്
 വപുസ്സിലും പരമിരും കണ്ടു രാമാവൻ. 39

ഗുണങ്ങൾതൻ വിളനിലമായ് സുമംഗള-
 സ്വഭാവനായുലകിൻ ഭൃംഗമേതുവായ്
 വിളങ്ങുവോൻ നിജനിമമങ്ങൾ തീർത്ത് പി-
 ന്നദാമാമുടജമണഞ്ഞിതശ്രമം. 40

ജഗത്തിലുള്ളഴിമതിയൊക്കെ നിക്കുമാ-
 സ്സരോശപരപ്പുകൾ കലതം ന്നപാലകൻ.
 മഹഷിതന്നരികിലടുക്കുവോളവും
 പ്രസന്നമായ് മനമവനനു മേൽക്കുമേൽ. 41

അനാഥർതൻ പെരിമയെഴുന്ന ഘസുവാ-
 മിന്നോലുസൽപ്രതിമനവൻ വിനീതനായ്
 ഗുണങ്ങളുൾത്തികയുദാസസ്തഭാ-
 ങ്കണത്തിലാ നിജപദമൂന്നിനാൻ ഭൂതം. 42

വിളക്കിനൊട്ടരികിലിരുന്നു യുക്തിയായ്
പരസ്സരം പരവിധശാസ്ത്രവാദവും
നടത്തി വന്ധൊരുൾ ദ്രവമാക്കുമായമി-
പ്രകൃഷ്ടർ കണ്ടുടനെയിരേറു രാമനെ. 43

സമീപമാന്തളിന രാക്ഷസാരിയെ
പ്രസിദ്ധനാം മുനിയുടെ ശിഷ്യർ കാണവേ,
അകത്തു ചെന്നുനരിവിട്ടു യോഗമാ-
ബിരിപ്പെറ്റാക്കലശതരൂപീരനെ. 44

മനോരഥം സഫലതയിങ്കലാക്കുമാ-
വചസ്സുരൂപവനെ അകൻ കണ്ണിനാൽ
സമാധി വിട്ടുടനൺവോടഴിക്കായ്
നിജാസനം നിരുപമായ തൃഷ്ണിയുൽ. 45

അനുജന്തൻ ചെറിയൊരു ചിഹ്നമാം സ്മിതം
പൊഴിച്ചുണഞ്ഞൊരു മുനിശിഷ്യനൊത്തവൻ
സദാനായനജനമൊത്തഗന്ധർവ്വതൻ-
പദാംബുജത്തളിരിൽ നമിച്ചു നല്ലപോൽ. 46

അടുക്കലായവരെയിരുത്തി, പൂച്ചു ചെ-
യ്ക്കനാമയം, മുനിയരുളിസ്സുമരളം;
നിശാകരക്കതിരൊളി പൂണ്ട താടി, തൻ-
കുത്തിനാൽത്തടവിയിവണ്ണമോതിനാൻ:— 47

“കുലത്തിനില്ലിനിയൊരു തന്തുവെണ്ണ ഭീ
കുലൻ നിൽജനകൻ ഭാഗ്യമേകി നീ;
കുലവിട്ടും കൊടിയ ദവാഗ്നിപീഡയിൽ
ശിലോച്ചയത്തിനു ഘനധാരയെന്നപോൽ. 48

“ഭോൻ പിറന്നളവൊരു തെന്നൽ വീശി; പിണ്-
തലം തെളിഞ്ഞിതു ശശിതാരകങ്ങളാൽ;
സമൃദ്ധമായ് വസുധ; രസാസ്ത്രമായ് ജലം;
ഊതാശനം ശശിസുന്ദര ശാന്തി നേടിനാൻ. 49

“ജനങ്ങൾ ചൊന്നഥ തവ വാത്സര്യം, യ-
ന്നിനാനുപയാഭരണ, മനസ്സിലാക്കി ഞാൻ;
വിദ്യരാം മറയയകുറുമെൻ മനോ-
വിരോധനം തവ തൻ കണ്ടിതെല്ലൊഴും. 50

“ജനേകമാണ്ടതിസുഖമായ് സുതീക്ഷ്ണനൊ-
ത്തിരുന്ന നീ ഗുണഗരിമാപുകൊണ്ടുവോ!
വനത്തിൽ വൻതപമൊഴു വാണിടുന്നൊരി-
യെന്നിഷ്ടമുൾക്കുകമണപ്പു സന്തതം. 51

“നിരാശനായളു ലഭിച്ചു നിന്നിൽ, നിൻ-
പിതാവിനും പ്രണയമെനിക്കുമൊപ്പമാം;
സുവൃത്ത, നിൻജനകനിരിപ്പു ജീവനോ-
ടിവണ്ണമിജ്ജനമീവിടത്തിൽ വാഴുവേ. 52

“കുമാര, നീയിവിടെ വരുന്നവെന്ന് കേ-
ട്ടുമേയമാം മധുരമ ചേന്ന് സൽഫലം
നിനക്കുശിഷ്യതീനിവർ കൊണ്ടു വന്നതു-
ണ്ടതോ പലേവിധമതിപകപമൊക്കെയും. 53

“പ്രവാസിനായ് വനഭൂമി സഞ്ചരിച്ചിടും-
ഭവാൻറയീ വരവു നിനച്ചുതന്നെ ഞാൻ
രസക്കൊഴുപ്പധികമെഴുന്ന കായ്ക്കനി-
തരത്തെയാന്നിത കഴിയുന്ന യാമിക” 54

മനീഷിയായ മൂനിയുടെയീദൃശങ്ങളാം
 വചസ്സു കേട്ടരിയൊരു ചിൽസുഖത്തൊടെ
 അനുഷ്ഠകൾക്കുടവു പൊതെ തിങ്ങും മൃ-
 ന്നിന്നു സജ്ജനസരോവാസഭോലുപൻ. 55

കഴിഞ്ഞതും ധനുവതുമുള്ളതും ശരി-
 ക്കറിഞ്ഞൊരാ മൂനിയൊരുനാളനന്തരം
 വരിപ്പൊന്നാമവനൊടു മെഴലിമുഞ്ചന-
 തൊടിയിലും ചില വചനങ്ങളോതിനാൻ: 56

“എനിക്കു, നീയിവിടെ വസിപ്പതേ പരം
 മനസ്സിനുള്ളൊരു സുഖമേതു; വെങ്കിലും,
 കുറച്ചുതാനിനിയവശിഷ്ടമായൊരി
 നിവാസമോർത്തിമ ചിലതോതിടുന്നു ഞാൻ. 57

“തിരിച്ചു ദക്ഷിണദിശ നോക്കി സവ്യമായ്
 ചരിച്ചുകൊൾ; കവിടെ മധ്യകയ്യുക്തമായ്
 തളിർത്ത തൻ തണലിലുറങ്ങിടുന്ന മാ-
 നിനഞ്ഞൊടൊത്തൊരു വടമുണ്ടു കണ്ടിടാം. 58

“വെടിഞ്ഞു നീയവിടമുദാത്ത, പോകിലു-
 ണ്ണൊരല്പമാമചല, മതും കടന്നുടൻ
 ഗമിക്ക പഞ്ചവടിഞ്ഞു പുണ്യഭൂ-
 പദത്തി, ലീലതിനെതിരായൊരേപ്പും. 59

“ഔതികലായ് ചെറിയൊരു പണ്ണിശാല തീ,
 ത്തഭീഷ്ടമാപേടി, സുരനാഥനെന്നപോൽ,
 വസിക്കവേ ലലർമണമാൻ ഗൌതമീ-
 സരിൽസമീരണനയി! നിന്നെ വീശിടും. 60

“അജാദിതൻ കൊടുമുടിയിങ്കൽനിന്നു വീഴ്-
ചൊരസ്സരിത്തിനെ വിരചിച്ചു ശൌതമൻ;
തടസ്ഥരിൽപ്പരമരസം പുലർത്തിയുൾ-
ത്തടത്തിലായരുളുമലംകൃതാത്മത. 61

“തടഭൂമപ്പുതുമലർ ചാർത്തി, വീചിയിൽ-
കളിച്ചെഴും കളുതരഹംസമാലയാൽ
വിളങ്ങി, വെൺമണൽനിര പൂണ്ടു, സാഗര-
പ്രയാതയാം നദി തവ ഹർഷമേകിടും. 62

“സുരക്ഷചെയ്തിവരെ, യുറപ്പൊടുപ്പിതു-
പ്രതിജ്ഞയേ നവമൊടു നേടിടുന്നതിൽ;
മഹാതൂതക്രിയകൾ നടത്തിയിജ്ജനി-
ക്കുന്നന്തമാം ഫലമുളവാക്കി വാഴ്ക നീ. 63

“പ്രതിജ്ഞതന്നവധിയൊടുങ്ങിടുന്നതാം
കടുത്തൊരീ നിശ കഴിയും പുലച്ചയിൽ,
അയോദ്ധ്യയിൽ ജ്ജവമൊടു ചെന്നു, ദാരസോ-
ദരാദ്യവെത്തമരക സൗഖ്യമായി നീ. 64

“തരന്നു വാളിപ്പുധികളൊത്തു വൈഷ്ണവ-
പ്രസിദ്ധമാമൊരു ശരപ്പാശുമിന്നു ഞാൻ;
സുഹരികൾക്കുറുതി വരുത്തി, ജൈതുമാ-
മിതൊ നുകൊണ്ടുലകിനു നാഥനാം ഹരി. 65

“ഇതിന്നു നേർ വരുമനുജന്റെ കയ്യിപ്പു-
ള്ളൊരലസസ്സുതുവിധമാജിഭൂമിയിൽ,
ശരങ്ങളുൾക്കൊടിയിലും നിറഞ്ഞുതാ-
നിരിക്കു; മീയസി പവിത്രജ്ജ്വലിപ്പുതാം. 66

“ഭവാനൊക്കെത്തതി സുഖമായ്ക്കളിഞ്ഞൊര-
സ്സരിത്തിലിജ്ജനകജ മുങ്ങി നിത്യവും,
ശിലാമയസ്ഥലിയിൽ നടന്നു വാട്ടമു-
ററിടുന്ന കാൽത്തളിരിനിയററിടും രസം.

67

“വഴിക്കു, തേ വേകുമുയന്നിടട്ടെ! തീ-
വഴിക്കുതാനിനിയുമടുത്തു കണ്ടിടാം,
വനത്തിലീ നിലയിലിരിപ്പവർക്കു മ-
റെറാരുമില്ലരിയുക രാമ, നാഥനായ്.”

68

അഗസ്ത്യർത്ഥൻ മൊഴികളുമായുധങ്ങളും
ധരിച്ചുകൊണ്ടുവിലജനേശനാമവൻ,
വനസ്ഥർത്ഥൻ കടമിഴിയാമകമ്പടി-
ച്ചുടങ്ങുമായ് ഗൃമനസമുല്ലനായിനാൻ.

69

ജനോക്തിയാം ശുഭവചനങ്ങൾ പൊങ്ങവേ
നടന്നു തെല്ലവിടെയൊരറ്റ പാറമേൽ
തടിച്ചതാമവയവമോട്ട ഭീ വള-
ഞ്ഞാരണ്ഡജ മരുവിന കണ്ടു രാമവൻ.

70

നിശാടനെന്നുടനെ നിനച്ചു ചെല്ലുവാൻ
മുതിർന്നൊരാ രഘുപതിയോടു സത്യമായ്
ജടായു, തൻകലവുമന്ത്രജ്ഞതയും
പറഞ്ഞിതദശരഥനുള്ള വേഷ്യയും.

71

“മദഗ്രജൻ പറയുക മുഖമിങ്ങു ഞാൻ.
വസിപ്പു; മേ, ലടവിയിൽ നിന്റെ വാഴ്ചയിൽ
സഹായിയാണറിക ഹരിക്കു പന്നഗ-
പ്രമാഥിപോൽ” ഖഗപതി മൌനമുദനായ്.

72

അനന്തജപ്രിയമൊഴി കേട്ടു നഗ്നാ-
 യരുന്നമാം പിതൃനിലയെപ്പുകിന്നാൻ;
 അനന്തരം രിപുകരിസിംഹമാകവോ-
 ന്നാണത്തു താൻ കരുതിയ പുണ്യവാടിയിൽ. 73

കളിപ്പതും പഠവകൾ കാതിനിമ്പമായ്
 ചൊഴിപ്പതുണ്ടൊരു ദിശി മണ്ണുളസ്ഥനും;
 കരേണ മയിലിനമടിയുണ്ടു; മ-
 റൊരേടേമോ പല ഗുണമുണ്ടു സംഘമായ്. 74

തളിത്തു പൂത്തിടകൾ നികന്ന കാടിനാൽ
 ചിലടമച്ചുമയൽ കഴിഞ്ഞൊരാമ്പോൽ,
 മഹാദ്രിതൻ ചെരുവുകളിൽ മനശ്ശിലാ-
 ദ്രവത്തിനാൽ ചിലയിടമേറെ വണ്ണിതം. 75

ചിലേടമോ, പവിഴരചിത്തഴപ്പൊഴും
 ദളങ്ങളാൽ ചൂരമടിനാമോണലും,
 വിചിത്രമാ വനതല മാതൃഗേരിയാ-
 ലവന്റെ കൺകരളുകൾ കട്ട പാരമായ്. 76

കുശലർ നൽച്ചമതകളേലമാദിയും,
 സകീചകുളമരനിനാദരിതിയും,
 നിറഞ്ഞൊരാ വിപിനവരാഭ, ജാനകീ-
 പതിക്കൊരും ചുപലതയേകിയാദ്യമായ്. 77

ലതാലയം പലവിധ മാറുമഞ്ഞിയോ-
 ടിടത്തു തൽക്കരകളിൽ നീളെയെങ്ങുമേ-
 ലസിക്കയാൽ സുഖമൊടിറങ്ങിടാം പടി-
 ക്കടുത്തു താൻ നരപതി കണ്ടിതാ നദി, 78

സ്ഫുരിച്ചെഴും കതിരവനുള്ള ചെങ്കരം
തരംഗസന്തതികളിലുല്ലസിക്കയാൽ
നിരംഭമാം കനകമനോജ്ഞമാല തൻ-
ചലൽ പ്രഭാമഹിമ കലൻ പോലെയും; 79

ശിലോച്ചയ്സ്തനതടമാൻ മഞ്ജുനീർ
ക്കണങ്ങളാൽക്കളിഞ്ഞൊളിമുത്തു കാട്ടിമേൽ
സമുദ്രസജ്ജലവ സനത്തിൽ മുട്ടവേ
ധരിത്രിയാർക്കൊരു മണിമാലപോലെയും; 80

പയസ്സുപോൽതെളുതെളെ മിന്നി, യല്ലിയുൾ-
ക്കലൻ വെൺനളിനമൊടൊത്ത മെഞ്ഞൊടേ,
നദിക്കകത്തിനൊട്ടു സഞ്ചരിപ്പതാം
മരാളരാൽത്തിരകളണിഞ്ഞു മിന്നിയും. 81

മഹാദ്രിതന്നരികിലെഴും ശിലാമയ-
സ്ഥലങ്ങളിൽ ഗ്ഗതിയിടറിത്തടഞ്ഞലം,
പെരുത്ത കോർക്കലവിയിലുൾത്തുടിപ്പൊടേ
കടുത്ത വിർപ്പുനേടനങ്ങ കാട്ടിയും. 82

സപതിമാർ പതിയൊടുത്തിട്ടുന്ന ക-
ണ്ടുയന്നതാം കടനമൊടൊത്തു രുഷ്ടയാത്,
അജാദ്രിജാതസിനി തരംഗമാം രദ-
പ്പുഴങ്ങളേ വിറയൽ വളൻ നീട്ടിയും. 83

മനോജ്ഞമാം മകരഗണാക്ഷിപാതമോ-
ടനത്തമസ്ഫടികജലാഭയേന്തിയും,
പതിഞ്ഞു പുഞ്ചൊടികൾ പരന്നു ചിന്നിയും
ലസിച്ചൊരത്തടിനി കവൻ തമ്പനം (കളകം). 84

അനന്തരം ചുഴലവുമുറ്റം നോക്കി, യാ-
നലം പെട്ടം കരയിലൊരേടമാശ്രമം
വിധിപ്പിക്ക നിശ്ചയമായ് ചുമയ്ക്കുവാൻ
രഘുപ്രഥൻ സഹജനൊടോതി സത്പരം. 85

നിരത്തി നൽശ്ശിലകൾ, കഴിച്ച മണ്ണമി-
ട്ടുടൻ നടപ്പടിയുമളിദജാതപും
വിനമ്രമാധനസുരനാഥദീഗ്ഗാ-
ങ്ങൊത്തു, ചുറ്റളവു പെടാത്ത രീതിയിൽ; 86

ഉറപ്പുഴം മുളകൾ കഴിച്ചുനാട്ടി, നൽ-
ശ്ശാജ്ജനാൽ നലമൊട്ടു മേഞ്ഞു, ഭിത്തികൾ
തൂണങ്ങൾ ചേർത്തിരസമായ് പടുത്തുകൊ-
ണ്ടവൻ ക്ഷണലൊരു പുരവെച്ചു കോവിദൻ(യുഗ്മകം)

വിധിജ്ഞനാമചനമ വാസ്തുപൂജയും
നടത്തിയിട്ടതിർ കലരാത്ത ഭക്തിയാൽ
നമിച്ചു തൻ ഗുരുവിനെ, യാജ്ഞനിവഹി-
ച്ചൊരാവിധം തിരുവുളമാക്കി മന്ദമായ്. 88

പിരമ്പിനാൽ പണിതൊരു കട്ടിലിൽ ഭ്രമാ-
ഞ്ചരം വിരിച്ചതിമുദ്രാമിളംതളിർ
അതിന്നുമേൽ വിതറി രചിച്ചു മെത്ത ക-
ണ്ടുദിച്ചിത രഘുപരൻ കൌതുകം പരം. 89

കുളി, ചുവൻ സഹജസമാഹൃതങ്ങളാം
ഫലങ്ങളാലരിയ വിശപ്പു തീർത്തുടൻ
സ്വപത്തിതൻ ഹിതമൊട്ടു ചേർന്നതേവിധം
കഴിച്ചുതേ ചില ദിവസങ്ങളുണ്ടാൻ. 90

തീരത്തിൽത്തിങ്ങിട്ടും വൽശിലകളിലിടി-
 പ്പാഞ്ഞു ചിന്നിത്തരിക്കും-
 നീരിൻ ബിന്ദുക്കളും നീരലരണിമണവും
 കൈവശത്തിങ്കലാക്കി,
 സ്വൈരം മെല്ലെത്തലോടിപ്പുറസുഖമരുളും-
 പൂമണിഞ്ഞെന്നലേയ്ക്കും-
 നേരത്തട്ടിക്കിലുണ്ടായ് ഭൃമണികലചര-
 നന്നു നാകപ്രതീതി.

91

മൂന്നാംസർഗ്ഗം കഴിഞ്ഞു.

—:0:—

നാലാംസർഗ്ഗം.

രാമനന്നു മലരേറ്റുവാൻ പരം
 പ്രേമമാൻ നിജജീവനാഥയെ
 ഓമനിച്ചുനജനോടുമാഞ്ഞാരു-
 ളാമമാഃ വനരവലത്തിലെത്തിനാൻ.

1

ഉൾപ്രമോദഭരലധികങ്ങളാം
 വിസ്മയസ്തമിതലോചനങ്ങളാൽ
 ജന വനത്തിലമരുന്ന ദേവിമാർ
 വന്നു നിന്നവരെ നോക്കിനാർ ചിരം.

2

അർക്കരിച്ചു, മുക്കളാമോയ്, വിടി-
 ര്ന്നനുമായ്മധു, ചൊഴിഞ്ഞു വണ്ടുകൾ
 പൂക്കളിങ്ങനെയനേകമട്ടിലായ് -
 കണ്ടുകൾകളിരൊട്ടങ്ങു ജാനകി.

3

തൻകരത്തിലുതകാതുയൺഴും
 പൂക്കൾ ചൂണ്ടി നിജ നാമനോടുടൻ,
 മന്ദമോതിയവ കയ്ക്കുലാക്കിയ-
 സ്സന്ദർശിമണി ചരിച്ചു രമ്യമായ്.

4

പാടിടും പരഭൃതസ്വനങ്ങളും,
 കൂടിടും മധുമനോജ്ഞാസവും,
 ചേന്നൊരാ വിപിനഭ്രമി, മൈഥിലി-
 ചിത്തതസ്സരണയതാകർത്രിയായ്.

5

ഏവമുച്ചവെയിൽ മുത്തിടും വരേ-
 യ്ക്കു വനത്തിൽ വിഹരിച്ചുനന്തരം
 സാവധാനമധരം കാന്തനൊത്തു സജ്-
 ഗൈശതമിതടമണഞ്ഞു മുങ്ങുവാൻ!

6

ഉജ്ജ്വലകളുയർന്നു പൊങ്ങി, വെൺ-
 പത്മകേസരകുഷായിതാംബുവായ്,
 മിന്നുമപ്പഴയെയൊന്നു കണ്ടു പു-
 ചുന്ദ്രികാംഗിയവരും മോദമേന്തിനാൾ

7

രാമനന്നു ദിനമദ്ധ്യകാൽച്ചുമാം
 കർമ്മമന്വെട്ടു കഴിച്ചുനന്തരം
 ആതപോമുദിതയായ കാന്തയൊ-
 ത്താശ്രമത്തിനകമാശു പൂകിനാൻ.

8

സ്വാദേശ്വര ഫലമൂലമാദിയാൽ-
 സ്സാദമൊക്കെയുമകന്ന കാന്തയെ,
 അന്തിയോടിന നടുക്കുവേ വിളി-
 ചുന്തികത്തി, പുരചെയ്തു രാഘവൻ:—

“പൂ, വിടൻ ചെറുചെമ്പകത്തിലും
മാവിലും സുഖമിരുന്നു പക്ഷികൾ
പാടിടുന്നു, മണമുൻ തെന്നലും
വീയിടുന്നു സമയം മനോഹരം.

10

ചഞ്ചരീകുലമുന്ദന്തോടേ
സഞ്ചരിപ്പൂ സരസീരഘങ്ങളിൽ;
പൊന്നലർപ്രഭ പരന്നു കാന്നനം
മിന്നിടുന്നു രമണീയമി സ്ഥലം.

11

“വില്ലു തന്നരിയത്തോളിൽ വെച്ചുഹം-
ഭാവമോടലർശരൻ ചരിക്കയായ്;
വീണ തന്നൊലിയെ പെന്തിട്ടുവിധം
പാടിടുന്നു കുയിൽ പഞ്ചമങ്ങളെ

12

“വെണ്ണിലാവമുതരശ്ശി തൂവിട-
ന്നുണ്ടു; നന്മണ മുതിപ്പിതാവലും;
താരകാവലിയലങ്കരിക്കയായ്
വാനിലഞ്ചവരവെഴും സ്ഥലം

13

“ശാജഹംസകുലമത്ര വാഴ്ത്താൽ
മാനസത്തെയുമോ! മറന്നുപോയ്;
വീചിയിൽക്കുമലമാടിടുന്നു; ചേ-
ന്നല്ലസിപ്പു മധുമാധവദധനം.

14

“കൈമുദിലഹരി മുത്തിതാ നില്പം-
പൊത്തിട്ടുന്നിതു ചകോരസഞ്ചയം
ഏവമുള്ളൊരു മനോജ്ഞവേലതൻ-
വൈവേത്തിനു നമിക്കു നാം പ്രിയേ!

“തേർ മറിഞ്ഞു നിപതിച്ചുറുരു, വിൺ-
വീഥി വിട്ടിനനധഃപതിക്കവേ,
സാനുവിങ്കൽ മുറുകെപ്പിടിച്ചുതാ
നിന്നിടുന്നു; മുതിഭീദമേവനും.

16

“അസ്തശൈലശിഖരത്തിൽ വാഴുമി-
പ്പത്ഥിനീപതി വളൻ കാന്തിയാൽ
ദിങ് മുഖങ്ങളിലയേ, വിലാസമായ്
ചാത്തിടുന്നു കുറവറ കങ്കമം.

17

“കാലമെന്നുമൊരുപോലെയല്ല’യെ-
ന്നുള്ളതാം മൊഴി പിഴച്ചു പോകുമോ?
കാങ്ക, തൻ ‘വസു’ ജഗത്തിനേകിയും
തൻവിപത്തിലിപനിലൊരാൾ തുണ.

18

“രശ്മിയത്രയുമൊടുങ്ങി, യാഴിയിൽ-
ച്ചാടുവാൻ തുനിയുമിട്ടിവാകരൻ,
ഇല്ലൊഴോറമരുളുന്നു കണ്ണിന-
ല്ലാസമിടുന്നകകാന്തിധാരയാൽ.

19

“പാതിയും മുഴുകിയാഴിയികുലായ്
ത്തിൻ ബിംബമിതു കാങ്ക മൽ പ്രിയേ!
ചെങ്കുതിർപ്രഭ പരന്നു വാർതനി-
ത്തങ്കസേതുവുളവായി സിന്ധുവിൽ.

20

“കൊക്കിലല്ലികളെടുത്തു തങ്ങളിൽ
പ്രേമമോടു മുകരാൻ തുടങ്ങവേ,
കോകദമ്പതികൾ വിപ്രയുക്തരായ്;
ദുട്ടശാവിധിയെയാക്കൊഴിച്ചിടാം?

21

“തന്മഹസ്സിനെ വഹിച്ചൊരഗ്നിതെ-
 ചക്രവാകളുദയാന്തരങ്ങളിൽ,
 നല്ലൊപ്പൊട്ട നിറുത്തിയേററവും
 പ്രത്യയത്തൊട്ട മറഞ്ഞു ഭാനുമാൻ.

22

“നോക്കുകണ്ടു; മൃതനായ ക്ഷന്തനെ-
 തന്നെയോത്തരതപിച്ചു സന്തതം
 സങ്ക ചൽക്കമലവക്ത്രശാലു, നി-
 വേദമാന്നിതരരക്കതസന്ധ്യ താൻ.

2

പർവതങ്ങളുടെ കന്ദരങ്ങളിൽ-
 പ്ലാതള കൊണ്ടുപകൽ പോയിട്ടും ചമെ,
 കാലമെത്തിയളവിത്തമസ്സിതാ
 മുടിടുന്നു ഭവനത്തെയത്രയും.

24

“നന്ദി പുഷ്പരമടിക്കവേ, സുര-
 ന്മാരശേഷമടക്കലൊത്തവേ,
 സാന്ധ്യഗൃത്തവിധിയാചരിക്കുവാ-
 നന്ധകാരി തുടരുന്നു പോൽ ഭൂതം!

25

“താമസം ചെറുതുമി, പ്പുട്ടത്തുപോയ്
 രാജസുതി, യിതു ചൊല്ലിടും വിധം,
 കണ്ണിനത്സവമണച്ചു പാണ്ഡുര-
 ശ്രീലമായമരനാഥടിങ്മുഖം.

26

“ചെമ്മണിപ്രഭ വഹിച്ചുകൊണ്ടിതാ
 പൂവ്സാനുവിലണഞ്ഞിടും ശശി,
 നിന്മനോഹരലലാടസീമ്നിയ-
 ക്കങ്കമം സുമുഖി! പൂശിടുന്നുവോ?

27

“ജോത്സ്നകൊണ്ടുലകുലകരിച്ചു, വെൺ-
കൈരവങ്ങളെയുണർത്തി, മന്നിലേ
വർതപസ്സിനെ മുടിച്ച് ചന്ദ്രനും
തൻകുളകമൊഴിവാക്കുവാൻ പണി.”

28

ഏവമാത്മരമണിക്കഭീഷ്ടമാം
ഭാവമോടു പലതോതി രാമവൻ
ദേവിയുമജതരൂജയേ നമി-
ച്ചു വിധിപ്പടി നടത്തി നൈത്തികം.

29

രാമനാത്മനിയമത്തൊടിവിധം
വാഴ്വേ ഹിമവിഭ്രഷണങ്ങളാൽ
തന്റെ വൻപെരുമ കാട്ടി, യംബുജ-
ത്തിന്റെ വൈരി ശിശിരത്തു ജ്വാതമായ്.

30

വിൺ തലത്തിൽ മുഴുവൻ പരന്നതാം
മഞ്ഞിനാൽക്കരഞ്ചലം വിനഷ്ടമായ്,
തികളെന്നവിധമേററും പ്രശം-
സാനോനായ് ചിലമ്പിയുഗ്രശ്ശിയും.

31

ഗുത്തമോടുമളുപുഗമെയ്യിൽ നി-
ന്നെങ്ങുമേ ചിതറി വീണ ഭസ്മമായ്
തോന്നിടുന്ന ഹിമശാശിയാൽശ്ശര-
ന്മേഘചാരത വാരിച്ചു വാനിടം.

32

ശൈത്യമൂലമിടിറത്തടഞ്ഞതാം
ശബ്ദമോത്തരികിലെത്തിക്കെങ്കിലും,
മഞ്ഞു കാഴ്ചയെ മറയ്ക്കുകൊണ്ടു പാ-
ത്തില്ല പത്രിമിമുനങ്ങൾ തങ്ങളിൽ.

33

വാച്ചിടുന്നൊരു തണുപ്പിനാൽ, 'മരം-
കോച്ചു'മല്ലൊ,ഴജിനൈകവസ്ത്രനായ്
നിന്ന രാമനെയണച്ചു പോർ മുഖ-
ക്കുന്നിലായ് കളിരുകുറി ജാനകി!!

34

അന്നു,തൻകരവെലാൽജ്ജഗതത്രയും
വെന്ന രാവണനെഴുന്ന സോദരി
വന്നിതാവനതലത്തിലേററപ്പും
നിന്ദ്രവേഷമൊടു കണ്ടുകൊരയ.

35

നല്ല ചെഞ്ചിട, പരുത്ത കേശ, മാ
മല്ലമൊത്ത മിഴി,യഗ്നിലോചനം!
തുംഗനാസിക,പതിഞ്ഞു മൂക്കു;സ-
ന്ദംഗളാംഗമതിഭീഷണാകൃതി;

36

മുഷ്ടിമേയതനു മോഹനോദരം,
തുന്ദിലം; മുദുവചസ്സു ഭുജമൊഴി;
ചെന്തളിർക്കരപദങ്ങൾ, വൻചന-
യ്ക്കൊത്തു നീണ്ട ചരണോഗ്രബാഹകൾ;

37

ഞാൺതഴയിയലുമഹാലിഖം,
ചോര ചിന്തിച്ചു നഖാങ്കുശാവലി;
നന്മ തിന്മ—യിവയൊന്നുതന്നെയെ-
ന്നോത്തു കാമഹത കണ്ടു രാമനെ (വിശേഷകം)

38

നാഗലോകവിജയം കഴിഞ്ഞു വ-
ന്നെത്തുവാൻ ചെറുതു രാമസിക്കയാൽ
തദപശൂരതി നിനച്ചു കാന്തനേ-
യിട്ടുദട്ടിയവളൊറ്റ നോക്കിനാൻ-

39

വൈ വളർന്നു, കവി കാട്ടുപോത്തു വൻ-
ദന്തിസിംഹമിവയേ വിഴുങ്ങയാൽ
തൽപി ചണ്ഡജരത്തിലായവ-
യ്ക്കുപ്പൊഴും കലഹമാണു തങ്ങളിൽ.

40

കാറിനൊത്ത തടി, രാചസാസ്ഥി വെൺ-
മാലയിങ്ങനെ കരാളവേഷയായ്
നിന്നു തൻകലവിനാശഭംഗിയാം
കാളരാത്രിയുടെ മാതിരിക്കുപരം.

41

കൂര ശുദ്ധ്വണ്ഡ, കാമകോമളാ-
കാരനാം രഘുകുമാരവിനൈ
കണ്ട മുൻമുകു വെന്നിടാനുമുത്-
ക്കണ്ണ പൂജാഭാര വികാരമേന്തിനാൾ.

42

മന്മഥാസ്ഥയവരും, ചെങ്കനൽത്തുറും-
കണ്ണുകൊണ്ടവനെ നോക്കി മേൽക്കുമേൽ
തന്മനസ്സൊടു മരണരൂപം പുൽകിനാൾ;
കല്പനാരചിതമല്ലി സർവ്വം?

43

ഭീഷണാകൃതി മറ, ചൂടിക്കു വൻ-
നക്രസന്തതി നിറഞ്ഞൊരാറു പോൽ,
രാജഹംസനികഷത്തിലെത്തിനാൾ;
വായസത്തിനുടെ പെണ്ണിനൊപ്പമായ്.

44

ഭൂക്കരം ചെട്ടിയതിരുകുവക്ത്രയാ-
യന്തികത്തിലവരും വന്നുനിന്നുടൻ
അംഗജാത്തിരേ വികിറിക്കിയ-
ജ്ജാനകീപതിയൊരേവമോതിനാൾ.

45

ആ ഗഭിരത മുഴുത്ത രാമനെ?-
 ഞങ്ങളു താദ്രശവചഃപ്രവൃത്തികൾ?
 കാമികൾക്കുടയ ചിത്തമോരുകി-
 ല്ലേവമുള്ളൊരു വിഭേദമല്ലവു:-

46

“ആരു നീ?ജട പിരിച്ചു മാമര-
 ത്തോലു ചുറ്റിയനുരക്കുകാന്തയാൽ
 ദൃഷ്ടനായ് രഹസി വാണു നൈജമാം
 ധർമ്മപാതയിൽ നിറപ്പു പാഴ്ചളി?

47

“ഭവദപവാശമകലത്തു തള്ളിയി-
 ഞ്ഞു പോലെഖിലമോത്തു, വൻതപം
 ചെയ്തിട്ടന്നവർ കുടുകിടുന്നൊരി-
 ക്കാണുമാരെയെന്നും നിനയ്ക്കുമോ?

48

“എപ്പൊഴും പ്രിയനൊടൊത്തിരുന്നവൻ
 ചെയ്തിട്ടന്ന പരിചയ്യയത്രയും
 ഏറ്റു, ‘മെയിളകിടാതിരുന്നിട്ടും
 ചെണ്ണതന്നെ ‘മുതുവേശ്യ,യായവർ.

49

“വീട്ടുകാശ്രമതിലായുസക്തിയും
 ക്ഷാന്തിയും കണവനേകിയെപ്പൊഴും
 ധർമ്മമത്ഥമിവയിൽ ചൊടിപ്പൊടേ
 മേറീടുന്ന വധുതാൻ കുടുംബിനി.

50

“ഭേദതാപസസമച്ചനത്തിനായ്
 ക്കാവിൽനിന്നു മലരും ഫലങ്ങളും
 ആനയിച്ചയി,ഭോജൻ ദാസിയായ്
 ഞാനിരിപ്പതിന്നനുഗ്രഹിക്ക നീ.

51

“ഭാഗ്യമുദാമിഥ നിന്നെ നല്ലപോൽ-
കണ്ടു വിസ്മയമിയന്നതെപ്പൊഴോ?
മററു മാനുഷസുരാദൃഃ വെടി-
ത്തൊപ്പാഴ് രമണനായ് വരിച്ചു ഞാൻ.

52

“ഹീനയാമിവളെയിവനത്തിൽ വി-
ട്ടെന്നെയൊന്നുടനനുഗ്രഹിച്ചു നീ
തോന്നിടുംപടി സുഖിച്ചുനല്ലമായ്
വാഴ്ന്ന ഭൂമി നിലനിലുപോളവു.”

53

കാമമൃഗയുടെയീദൃശങ്ങളാം
പേപ്പറച്ചിലൊരുമട്ടു നിലുവേ,
ധീരനാം രഘുകുമാരനാർദ്രസു-
ന്ദേരവക്രമൊടു ചൊല്ലിയിങ്ങനെ:—

54

“നീ പറഞ്ഞതു യഥാർത്ഥമാണു;താൻ-
തന്നെ വന്നവളെയാർ കളഞ്ഞിടും?
ഏകിലും വേതിയേ നിനച്ചു ഞാൻ
മുമ്പു പേട്ടൊരിവളെ തൃജിച്ചിട.

55

“ഏതിലും പെരിയ മത്സരം മുള-
ച്ചേതു നിന്ദ്രവുമിന്ദ്രിയപ്പെഴും
അല്ലലേററമരുളും പ്രിയായഹ-
തപത്തെയെങ്ങനെ വരിക്കുമെന്തെന്നും?

56

“സന്തപിക്കരുതേവതിവരേ!
നിൻപ്രിയത്തിനു വരുട്ടെ മനമുറ;
ചെന്നു മത്സരമുണ്ടു വരിക്കയാ-
നാസി കയ്യുമവനാത്തി തീർത്തിടും.”

57

കേട്ടിവണ്ണമവൾ, നാണമറുചെ-
ന്നോതി ലക്ഷ്മണനൊടുങ്ങു തൻമനം;
ഓ! മറുത്തവനുരയ്ക്കുവാൽ ക്ഷണം
രാമസന്നിധിയണഞ്ഞു പിന്നെയും.

58

ഏവമോതിയവരങ്ങുമിങ്ങമൊ-
ട്ടേറെ വാരമവളേ നടത്തവേ,
കാമമൂർച്ഛിത കരോരരോഷയായ്
സ്വപിതഭീകരശരീരമേന്തിനാൾ.

59

തമ്പിയെ ഭൂതമെടുത്തു വാ.നിട-
ത്തിങ്കലേയ്ക്കു വളയൻ പോകവേ
ധീരനാമവനറയ്ക്കു ഓന്ത!തൽ-
ക്കണ്ണനാസകൾ കടുത്ത വാളിനാൽ.

60

അ മഹാബലിയനന്തരം 'നി' -
പാറി'യോരവളെയൊന്നു കാക്കവേ,
സിംഹഭീതിയൊടു വീണലച്ച കൂ-
ട്ടുന്ന വൻകരിണിയെന്നു നണ്ണിനാൻ,

61

ധാതു ചേർന്നൊഴുകുമാറുപൊലെ, ചെ-
ഞ്ചോര ചാടിയതു വാപിളക്കവേ,
മോഹാചക്രദരിയിങ്കലേയ്ക്കു താൻ
പോകയാൽ ധരണി തീണ്ടിയില്ലപോൽ.

62

ചമനാചമനയേകരഥപനി മുഴക്കി വീണേററവും
 വിരൂപതതിരണ്ടൊരക്കൊടിയരാക്ഷസിക്കുപ്പൊഴും,
 വിലോചനനിഷേചനാമൃതമനോജ്ഞലാവണ്യമാ-
 നിരിപ്പൊരവരിൽപ്പെട്ടും പ്രണയമേ വളർന്നു ഭൃശം!!

63

അനന്തരം ക്ഷണത്തിലാ-
 വനാന്തരേന്ത വിട്ടുവരും
 നനിച്ചിതകു്ഖരണഴും
 കനത്ത ശക്തിയത്രയും.

64

നാലാം സ്കന്ദം കഴിഞ്ഞു.

